

2026-02

$\beta \ddot{y} \ddot{Y}^1 \ddot{Y}^{10} \zeta^{1/2} \zeta^{1/4} 1^0 - \hat{A} \prime^1 \pm \tilde{A} \ddot{A} \neg \tilde{A} \mu^1 \hat{A} \ddot{A}$
 $\beta \ddot{y} \prime^1 \pm \mathcal{A} \mathcal{E} \zeta \acute{A} \neg \hat{A} \tilde{A} \ddot{A} \zeta^{1/2} \prime \zeta \gg \cdot \ddot{A}^1 \tilde{A}^{1/4} \grave{\text{I}} :$
 $\beta \ddot{y} \bullet \grave{\text{A}}^1 \grave{\text{A}} \ddot{A} \hat{\text{I}} \tilde{A} \mu^1 \hat{A} \zeta \text{ } \mathcal{O} \cdot \zeta \pm 1/2^1 \tilde{A}^{1/4} \zeta^- \& \zeta$

$\beta \ddot{y} \check{s} \acute{\text{E}} 1/2 \tilde{A} \ddot{A} \pm 1/2 \ddot{A}^1 1/2^- \prime \zeta \acute{\text{A}} \zeta \text{ } \dagger 1/2 1/2 \pm$

$\beta \ddot{y} \mathcal{O} \mu \ddot{A} \pm \grave{\text{A}} \ddot{A} \acute{\text{A}} \zeta^1 \pm 0 \grave{\text{I}} \acute{\text{A}} \grave{\text{I}}^3 \acute{\text{A}} \pm 1/4 1/4 \pm \tilde{A} \ddot{A} \cdot 1/2 \bullet^{30} \gg \cdot 1/4 \pm \ddot{A} \zeta \gg \zeta^{310} \textcircled{\text{R}} \text{ } \zeta^{31} \tilde{A} \ddot{A}^{10} \textcircled{\text{R}} 0 \pm 1 \ddot{A} \pm \S \acute{\text{A}} \cdot 1/4$
 $\beta \ddot{y} \pounds \zeta \zeta \gg \textcircled{\text{R}} \ddot{Y}^{10} \zeta^{1/2} \zeta^{1/4} 1^0 \hat{\text{I}} 1/2 \bullet \grave{\text{A}}^1 \tilde{A} \ddot{A} \cdot 1/4 \hat{\text{I}} 1/2 0 \pm 1 \prime^1 \zeta^{-0} \cdot \tilde{A} \cdot \hat{A} \zeta \text{ } \pm 1/2 \mu \grave{\text{A}}^1 \tilde{A} \ddot{A} \textcircled{\text{R}} 1/4^1 \zeta \bullet \mu \neg \grave{\text{A}} \zeta \gg^1 \hat{A}$

<http://hdl.handle.net/11728/13360>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

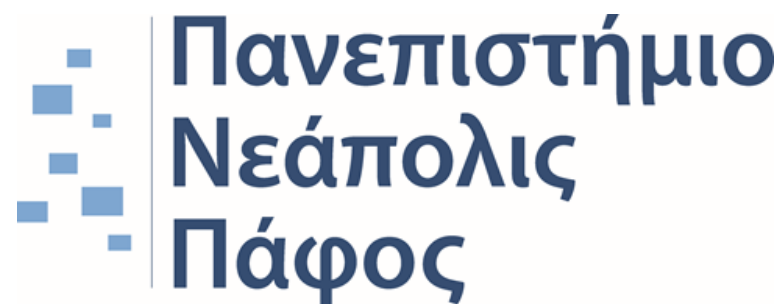

**Μεταπτυχιακό στην Εγκληματολογική Λογιστική (Εξ
Αποστάσεως)**

**«Οι Οικονομικές διαστάσεις της Διαφθοράς στον
Αθλητισμό: Επιπτώσεις, Μηχανισμοί & Πολιτικές
Αντιμετώπισης»**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ANNA

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2026

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

**Μεταπτυχιακό στην Εγκληματολογική Λογιστική (Εξ
Αποστάσεως)**

**«Οι Οικονομικές διαστάσεις της Διαφθοράς στον
Αθλητισμό: Επιπτώσεις, Μηχανισμοί & Πολιτικές
Αντιμετώπισης»**

**Διπλωματική Εργασία η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση
μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Εγκληματολογική
Λογιστική στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος.**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ANNA

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2026

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη..... 1

Εισαγωγή

1.1 Αντικείμενο και σημασία της έρευνας.....5

1.2 Σκοπός και επιμέρους στόχοι.....5

1.3 Βασικά ερευνητικά ερωτήματα.....6

1.4 Αναγκαιότητα και σπουδαιότητα της μελέτης.....6

1.5 Θεματικό πεδίο και όρια της έρευνας.....6

1.6 Μεθοδολογία της εργασίας.....7

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Πλαίσιο και Εννοιολογικές Προσεγγίσεις

1.1 Η έννοια της διαφθοράς στον αθλητισμό.....8

1.2 Μορφές διαφθοράς: χειραγώγηση αγώνων, ντόπινγκ, οικονομική κακοδιαχείριση, δωροδοκία.....8

1.3 Ο αθλητισμός ως οικονομικός τομέας και αγορά.....9

1.4 Θεωρητικές προσεγγίσεις:.....10

1.4.1 Θεωρία ορθολογικής επιλογής (Rational Choice Theory).....10

1.4.2 Θεωρία εντολέα–εντολοδόχου (Principal–Agent Theory).....11

1.4.3 Οικονομικά της πληροφόρησης και ασυμμετρία.....11

1.5 Σχέση διαφθοράς και εγκληματολογικής λογιστικής.....11

Κεφάλαιο 2: Θεσμικό και Κανονιστικό Πλαίσιο

2.1 Διεθνές πλαίσιο: FIFA, UEFA, IOC, WADA, OECD, Συμβούλιο της Ευρώπης.....13

2.2 Ευρωπαϊκό πλαίσιο: GRECO, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Financial Fair Play.....14

2.3 Εθνικό πλαίσιο: Ελλάδα και συγκριτικά παραδείγματα.....17

2.4 Αξιολόγηση των θεσμικών μηχανισμών.....19

Κεφάλαιο 3: Οικονομικές Επιπτώσεις της Διαφθοράς στον Αθλητισμό

3.1 Επιπτώσεις σε επίπεδο αθλητικών οργανισμών.....21

3.2 Επιπτώσεις στην αγορά και στον ανταγωνισμό.....22

3.3 Επιπτώσεις στο δημόσιο συμφέρον και στα δημόσια οικονομικά.....25

3.4 Ο ρόλος της εγκληματολογικής λογιστικής στον εντοπισμό και την πρόληψη.....27

Κεφάλαιο 4: Μελέτες Περίπτωσης (Case Studies)

4.1 Το σκάνδαλο της FIFA (2015).....29

4.2 Η υπόθεση «Στοίχημα 2013» στην Ελλάδα.....31

4.3 Συγκριτική ανάλυση: FIFA (2015) και υπόθεση «Στοίχημα 2013».....	33

Κεφάλαιο 5: Πολιτικές Αντιμετώπισης και Οικονομική Αξιολόγηση

5.1 Μηχανισμοί πρόληψης και ελέγχου σε διεθνές και εθνικό επίπεδο.....	36
5.2 Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας θεσμικών εργαλείων.....	38
5.3 Ανάλυση κόστους–οφέλους των πολιτικών διαφάνειας.....	39
5.4 Καλές πρακτικές και προτάσεις βελτίωσης.....	41

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικής

6.1 Σύνοψη βασικών ευρημάτων.....	43
6.2 Απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα.....	44
6.3 Τεκμηριωμένες προτάσεις πολιτικής.....	45
6.4 Προοπτικές για μελλοντική έρευνα.....	47

Βιβλιογραφία

Σελίδα Εγκυρότητας

Όνοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Κωνσταντινίδου Άννα

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: «Οι Οικονομικές διαστάσεις της Διαφθοράς στον Αθλητισμό: Επιπτώσεις, Μηχανισμοί & Πολιτικές Αντιμετώπισης»

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ

αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις [ημερομηνία έγκρισης] από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος Σοφία Καραγιαννοπούλου, Εντεταλμένη Διδάσκουσα

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Ανδρονίκη Καταραχιά, Καθηγήτρια

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Ηλέκτρα Πιτόσκα, Καθηγήτρια

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Κωνσταντινίδου Άννα γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Οι Οικονομικές διαστάσεις της Διαφθοράς στον Αθλητισμό: Επιπτώσεις, Μηχανισμοί & Πολιτικές Αντιμετώπισης», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα

Κωνσταντινίδου Άννα

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει τη διαφθορά στον αθλητισμό μέσα από μια ολοκληρωμένη οικονομική προσέγγιση, αναδεικνύοντας τις πολυδιάστατες επιπτώσεις της στο αθλητικό οικοσύστημα, στη λειτουργία της αγοράς και στο δημόσιο συμφέρον. Η διαφθορά, ως συστημικό φαινόμενο που εκδηλώνεται μέσω της χειραγώγησης αγώνων, της κακοδιαχείρισης οικονομικών πόρων, των αδιαφανών εμπορικών συμφωνιών και της θεσμικής αδυναμίας λογοδοσίας, επηρεάζει τη βιωσιμότητα των αθλητικών οργανισμών και υπονομεύει την αξιοπιστία του αθλητισμού ως κοινωνικού και οικονομικού θεσμού.

Το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας στηρίζεται στις οικονομικές θεωρίες της ορθολογικής επιλογής, της σχέσης εντολέα–εντολοδόχου και των οικονομικών της πληροφόρησης, οι οποίες επιτρέπουν την κατανόηση των κινήτρων, των θεσμικών αδυναμιών και των δομικών παραγόντων που ευνοούν την εμφάνιση της διαφθοράς. Παράλληλα, εξετάζεται το διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων των δράσεων οργανισμών όπως η FIFA, η UEFA, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η GRECO, καθώς και της ελληνικής Εθνικής Αρχής Διαφάνειας.

Σε εμπειρικό επίπεδο, η εργασία αναλύει δύο χαρακτηριστικές μελέτες περίπτωσης: το σκάνδαλο της FIFA (2015) και την υπόθεση χειραγώγησης αγώνων στο ελληνικό ποδόσφαιρο (2013). Μέσα από συγκριτική προσέγγιση επισημαίνονται οι ομοιότητες ως προς τους μηχανισμούς διαφθοράς, τις οικονομικές και θεσμικές αδυναμίες, καθώς και οι διαφοροποιήσεις που προκύπτουν από τις ιδιαιτερότητες κάθε διοικητικού συστήματος. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο της εγκληματολογικής λογιστικής ως εργαλείου εντοπισμού, τεκμηρίωσης και πρόληψης οικονομικών ατασθαλιών.

Τα ευρήματα της μελέτης καταδεικνύουν ότι η διαφθορά στον αθλητισμό έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, στην αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς, στα δημόσια οικονομικά και στην κοινωνική εμπιστοσύνη. Παράλληλα, αναδεικνύεται ότι η αποτελεσματικότητα των θεσμικών μηχανισμών εξαρτάται από τον βαθμό ανεξαρτησίας τους, την επάρκεια των ελέγχων, τη διαφάνεια των οικονομικών διαδικασιών και την ύπαρξη κουλτούρας λογοδοσίας.

Η εργασία καταλήγει με προτάσεις πολιτικής που περιλαμβάνουν την ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών, την υιοθέτηση προτύπων χρηστής διακυβέρνησης, την αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων διαφάνειας και τη συστηματική εκπαίδευση των εμπλεκόμενων φορέων. Τέλος, προτείνονται άξονες μελλοντικής έρευνας που αφορούν την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας νέων τεχνολογιών (όπως blockchain), τη συμπεριφορική οικονομική

της διαφθοράς και τη διακρατική σύγκριση συστημάτων διακυβέρνησης στον αθλητισμό.

Λέξεις-Κλειδιά

Διαφθορά στον αθλητισμό, Χειραγώγηση αγώνων (match fixing), Αθλητικές αγορές και ανταγωνισμός, Μελέτες περίπτωσης (FIFA, Ελλάδα), Διαφάνεια και λογοδοσία, Πολιτικές πρόληψης της διαφθοράς

Abstract

This thesis examines corruption in sport through a comprehensive economic approach, highlighting its multidimensional impact on the sporting ecosystem, market functioning, and the public interest. Corruption, as a systemic phenomenon manifested through match-fixing, mismanagement of financial resources, non-transparent commercial agreements, and institutional accountability weaknesses, affects the sustainability of sports organizations and undermines the credibility of sports as a social and economic institution.

The theoretical framework of the study is based on economic theories of rational choice, principal-agent relationships, and information economics, which allow for an understanding of the motives, institutional weaknesses, and structural factors that favor the emergence of corruption. At the same time, the international, European, and national institutional framework is examined, including the actions of organizations such as FIFA, UEFA, the European Commission, GRECO, and the Greek National Transparency Authority.

On an empirical level, the paper analyzes two characteristic case studies: the FIFA scandal (2015) and the match-fixing case in Greek football (2013). Through a comparative approach, similarities in terms of corruption mechanisms, economic and institutional weaknesses, as well as differences arising from the particularities of each administrative system are highlighted. Particular emphasis is placed on the role of forensic accounting as a tool for detecting, documenting, and preventing financial irregularities.

The findings of the study show that corruption in sport has significant negative effects on competition, the efficient functioning of the market, public finances, and social trust. At the same time, it highlights that the effectiveness of institutional mechanisms depends on their degree of independence, the adequacy of controls, the transparency of financial procedures, and the existence of a culture of accountability.

The paper concludes with policy recommendations that include strengthening control mechanisms, adopting good governance standards, utilizing digital transparency tools, and systematically training the actors involved. Finally, it proposes avenues for future research concerning the evaluation of the effectiveness of new technologies (such as blockchain), the behavioral economics of corruption, and the cross-country comparison of governance systems in sport.

Keywords

Corruption in sport, Match fixing, Sports markets and competition, Case studies (FIFA, Greece), Transparency and accountability, Corruption prevention policies

Εισαγωγή

1.1 Αντικείμενο και σημασία της έρευνας

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τη διαφθορά στον αθλητισμό μέσα από ένα οικονομικό και θεσμικό πρίσμα, εστιάζοντας στις βασικές μορφές, τα αίτια και τις επιπτώσεις της στο σύγχρονο αθλητικό οικοσύστημα. Το φαινόμενο συνδέεται άμεσα με την εμπορευματοποίηση του αθλητισμού, τη διακίνηση σημαντικών χρηματοοικονομικών πόρων και την αλληλεπίδραση δημόσιων και ιδιωτικών συμφερόντων, εκδηλούμενο μέσω πρακτικών όπως η χειραγώγηση αγώνων, η οικονομική κακοδιαχείριση και η δωροδοκία.

Η σημασία της έρευνας έγκειται στο γεγονός ότι ο αθλητισμός αποτελεί πλέον έναν ιδιαίτερα σημαντικό οικονομικό τομέα, όπου οι χορηγίες, τα τηλεοπτικά δικαιώματα και η στοιχηματική αγορά αυξάνουν τον κίνδυνο αθέμιτων πρακτικών, επηρεάζοντας την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, τον ανταγωνισμό και τη θεσμική αξιοπιστία. Παράλληλα, μεγάλα σκάνδαλα της τελευταίας δεκαετίας, όπως οι υποθέσεις FIFA και Korjorolis, ανέδειξαν τον συστημικό χαρακτήρα της διαφθοράς στον αθλητισμό και ενίσχυσαν το ενδιαφέρον διεθνών οργανισμών, υπογραμμίζοντας την ανάγκη θεσμικών μεταρρυθμίσεων, αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου και σύγχρονων οικονομικών εργαλείων πρόληψης.

1.2 Σκοπός και επιμέρους στόχοι

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η συστηματική διερεύνηση της διαφθοράς στον αθλητισμό μέσα από μια ολοκληρωμένη οικονομική και θεσμική προσέγγιση. Η μελέτη αποσκοπεί στην κατανόηση των μηχανισμών που ευνοούν τη γένεση και τη διαίωσιση της διαφθοράς, στην αξιολόγηση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεών της, καθώς και στην εξέταση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων θεσμικών πλαισίων πρόληψης και ελέγχου.

Ειδικότερα, οι επιμέρους στόχοι της έρευνας περιλαμβάνουν την εννοιολογική αποσαφήνιση της διαφθοράς στον αθλητισμό, την ανάλυση του αθλητισμού ως οικονομικής αγοράς, την εφαρμογή βασικών οικονομικών θεωριών (ορθολογική επιλογή, εντολέας–εντολοδόχος, οικονομικά της πληροφόρησης), την αξιολόγηση του διεθνούς, ευρωπαϊκού και εθνικού θεσμικού πλαισίου, καθώς και τη μελέτη των οικονομικών επιπτώσεων της διαφθοράς. Παράλληλα, η εργασία επιδιώκει τη διατύπωση τεκμηριωμένων προτάσεων πολιτικής, βασισμένων στη διεθνή εμπειρία και στις καλές πρακτικές διακυβέρνησης.

1.3 Βασικά ερευνητικά ερωτήματα

Η έρευνα καθοδηγείται από βασικά ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν τον ορισμό και τις μορφές της διαφθοράς στον αθλητισμό, τους οικονομικούς και θεσμικούς παράγοντες που την ενισχύουν, τον τρόπο λειτουργίας του αθλητισμού ως αγοράς και τις επιπτώσεις της διαφθοράς στον ανταγωνισμό, στα δημόσια οικονομικά και στο κοινωνικό κεφάλαιο. Επιπλέον, διερευνάται η αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων μηχανισμών πρόληψης και ελέγχου, καθώς και τα διδάγματα που προκύπτουν από χαρακτηριστικές μελέτες περίπτωσης. Τέλος, εξετάζονται οι δυνατότητες διατύπωσης πολιτικών που ενισχύουν τη διαφάνεια και τη θεσμική ακεραιότητα στον αθλητισμό.

1.4 Αναγκαιότητα και σπουδαιότητα της μελέτης

Η αναγκαιότητα της μελέτης προκύπτει από τη διαρκή διεύρυνση της οικονομικής σημασίας του αθλητισμού και τις σοβαρές επιπτώσεις της διαφθοράς στη λειτουργία των θεσμών, της αγοράς και της κοινωνίας. Η διαφθορά υπονομεύει τη χρηστή διακυβέρνηση, μειώνει την εμπιστοσύνη φιλάθλων και επενδυτών και δημιουργεί στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό.

Η σπουδαιότητα της έρευνας ενισχύεται από τον διακρατικό χαρακτήρα της διαφθοράς, τη σύνδεσή της με οργανωμένα δίκτυα οικονομικής εγκληματικότητας και την ανάγκη πολυεπίπεδης θεσμικής αντιμετώπισης. Σε επιστημονικό επίπεδο, η εργασία συμβάλλει στη σύνδεση της οικονομικής θεωρίας με τη μελέτη της διαφθοράς στον αθλητισμό, ενώ σε επίπεδο πολιτικής πρακτικής προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα για τη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

1.5 Θεματικό πεδίο και όρια της έρευνας

Η μελέτη εντάσσεται στο πεδίο της οικονομικής ανάλυσης της διαφθοράς, με εφαρμογή στον επαγγελματικό αθλητισμό. Εξετάζει βασικές μορφές διαφθοράς, το θεσμικό πλαίσιο σε διεθνές, ευρωπαϊκό και ελληνικό επίπεδο, τις οικονομικές επιπτώσεις και τον ρόλο της εγκληματολογικής λογιστικής. Τα όρια της έρευνας αφορούν την εστίαση στην οικονομική διάσταση του φαινομένου, την επιλογή ενδεικτικών μελετών περίπτωσης και τον περιορισμό που επιβάλλει η διαθεσιμότητα αξιόπιστων δεδομένων.

1.6 Μεθοδολογία της εργασίας

Η μεθοδολογία της έρευνας βασίζεται σε συνδυασμό ποιοτικών και δευτερογενών ποσοτικών μεθόδων. Αρχικά πραγματοποιείται εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση, η οποία περιλαμβάνει επιστημονικές μελέτες και επίσημες εκθέσεις διεθνών οργανισμών. Στη συνέχεια, εφαρμόζεται ανάλυση του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου, καθώς και μελέτες περίπτωσης, όπως το σκάνδαλο της FIFA (2015) και η υπόθεση χειραγώγησης αγώνων στο ελληνικό ποδόσφαιρο (2013). Τέλος, αξιοποιείται ανάλυση κόστους-οφέλους των πολιτικών διαφάνειας, με στόχο την αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς τους. Η συνδυαστική αυτή προσέγγιση επιτρέπει μια ολοκληρωμένη και οικονομικά τεκμηριωμένη κατανόηση του φαινομένου.

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Πλαίσιο και Εννοιολογικές Προσεγγίσεις

1.1 Η έννοια της διαφθοράς στον αθλητισμό

Η διαφθορά στον αθλητισμό συνιστά ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που υπερβαίνει τα όρια της αθλητικής δραστηριότητας και επηρεάζει τη λειτουργία θεσμών, αγορών και κοινωνιών (Andreff, 2019). Ως έννοια, η διαφθορά ορίζεται ως η κατάχρηση εξουσίας ή εμπιστοσύνης προς ίδιον όφελος, παραβιάζοντας τις αρχές της δικαιοσύνης, της ισότητας και της διαφάνειας (Transparency International, 2016). Στον αθλητισμό, το φαινόμενο αποκτά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, καθώς συνδέεται με την οικονομική ισχύ του κλάδου και τη μεγάλη ροή χρηματοδοτήσεων που καθιστούν τον χώρο ευάλωτο σε αθέμιτες πρακτικές (Maennig, 2005). Η διαφθορά εκδηλώνεται μέσα από ποικίλες μορφές, όπως η χειραγώγηση αγώνων (match fixing), η δωροδοκία διαιτητών ή αξιωματούχων, η συγκάλυψη υποθέσεων ντόπινγκ, η παράνομη χρηματοδότηση και η κακοδιαχείριση οικονομικών πόρων (Hill, 2009). Οι πρακτικές αυτές αλλοιώνουν την ισορροπία του ανταγωνισμού και υπονομεύουν την αξιοπιστία του αθλητισμού ως θεσμού, επηρεάζοντας αρνητικά τόσο το οικονομικό περιβάλλον όσο και την κοινωνική εμπιστοσύνη (UNODC, 2021). Η ιδιαίτερη φύση του αθλητισμού, ως συνδυασμός κοινωνικού αγαθού και οικονομικού τομέα, καθιστά το φαινόμενο της διαφθοράς ακόμη πιο σύνθετο (Manolí & Antonopoulos, 2015). Οι εμπορικές συμφωνίες, οι χορηγίες, τα τηλεοπτικά δικαιώματα και η ανάπτυξη της στοιχηματικής αγοράς δημιουργούν ισχυρά οικονομικά κίνητρα, τα οποία μπορούν να ενισχύσουν την πιθανότητα αθέμιτης συμπεριφοράς (Gorse & Chadwick, 2011). Συνολικά, η διαφθορά στον αθλητισμό δεν αποτελεί μεμονωμένο πρόβλημα, αλλά συστημικό φαινόμενο που επηρεάζει την οικονομική διακυβέρνηση, τη θεσμική ακεραιότητα και τη βιωσιμότητα του ίδιου του αθλητικού οικοσυστήματος (OECD, 2020).

1.2 Μορφές διαφθοράς: χειραγώγηση αγώνων, ντόπινγκ, οικονομική κακοδιαχείριση, δωροδοκία

Η διαφθορά στον αθλητισμό εκδηλώνεται με ποικίλες μορφές, οι οποίες διαφέρουν ως προς τα κίνητρα, τους εμπλεκόμενους φορείς και τις οικονομικές τους συνέπειες (Forrest & Simmons, 2003). Παρότι οι μορφές αυτές μεταβάλλονται ανάλογα με το θεσμικό και κοινωνικό πλαίσιο, κοινό χαρακτηριστικό τους αποτελεί η παραβίαση των αρχών του δίκαιου ανταγωνισμού και η επιδίωξη οικονομικού ή προσωπικού οφέλους (Rose-Ackerman, 1999).

Μία από τις πιο διαδεδομένες μορφές είναι η χειραγώγηση αγώνων (match fixing), όπου αθλητές, διαιτητές ή διοικητικοί παράγοντες επηρεάζουν το αποτέλεσμα ενός αγώνα με αντάλλαγμα χρηματικό όφελος, συνήθως σε συνάρτηση με τη στοιχηματική αγορά (Hill, 2009).

Η πρακτική αυτή προκαλεί άμεσες οικονομικές στρεβλώσεις, υπονομεύει τη φερεγγυότητα των αθλητικών οργανισμών και πλήττει την εμπιστοσύνη των φιλάθλων (Gorse & Chadwick, 2011). Εξίσου σημαντική είναι η δωροδοκία και η κακοδιαχείριση οικονομικών πόρων, που συχνά εντοπίζονται σε επίπεδο διοίκησης ομοσπονδιών και συλλόγων (Jennings, 2011). Οι περιπτώσεις αυτές σχετίζονται με αδιαφανείς διαδικασίες ανάθεσης έργων, εμπορικών συμφωνιών, ή διαχείρισης δημοσίων επιχορηγήσεων (Transparency International, 2016). Η παράνομη χρηματοδότηση και η καταστρατήγηση κανονισμών (όπως οι κανόνες Financial Fair Play) συνιστούν επίσης μορφές οικονομικής διαφθοράς που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και ευνοούν συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα (UEFA, 2022). Ακόμη, η συγκάλυψη υποθέσεων ντόπινγκ αποτελεί μορφή θεσμικής διαφθοράς, καθώς η αποσιώπηση παραβάσεων για λόγους πολιτικής ή οικονομικής σκοπιμότητας παραβιάζει τον πυρήνα του αθλητικού ήθους (Pielke, 2016). Παράλληλα, φαινόμενα σύγκρουσης συμφερόντων και πελατειακών σχέσεων μεταξύ αθλητικών φορέων, πολιτείας και επιχειρήσεων δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για τη συντήρηση της διαφθοράς (Sugden & Tomlinson, 2017). Συνολικά, οι μορφές διαφθοράς στον αθλητισμό δεν είναι μεμονωμένα περιστατικά, αλλά αλληλένδετα φαινόμενα που απορρέουν από κοινές οικονομικές και θεσμικές αδυναμίες (OECD, 2020). Η κατανόησή τους αποτελεί βασική προϋπόθεση για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών μηχανισμών πρόληψης και ελέγχου (UNODC, 2021).

1.3 Ο αθλητισμός ως οικονομικός τομέας και αγορά

Ο αθλητισμός δεν αποτελεί πλέον αποκλειστικά κοινωνικό ή πολιτισμικό φαινόμενο, αλλά έχει εξελιχθεί σε έναν δυναμικό και πολυδιάστατο οικονομικό τομέα με σημαντική συμβολή στην παγκόσμια και εθνική οικονομία (Preuss, 2011). Στη σύγχρονη εποχή, ο αθλητισμός λειτουργεί ως οικονομική αγορά, στην οποία συμμετέχουν πλήθος φορέων —αθλητές, σωματεία, ομοσπονδίες, εταιρείες χορηγών, μέσα ενημέρωσης, στοιχηματικοί οργανισμοί και καταναλωτές— δημιουργώντας ένα πλέγμα οικονομικών συναλλαγών και συμφερόντων (Barros, Ibrahim & Szymanski, 2002). Η οικονομική αξία του αθλητισμού αποτυπώνεται τόσο στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) όσο και στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην τουριστική δραστηριότητα και στις επενδύσεις σε υποδομές (European Commission, 2020).

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο αθλητισμός συνεισφέρει άμεσα και έμμεσα περίπου 2% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απασχολώντας εκατομμύρια εργαζομένους (OECD, 2020). Αυτή η έντονη οικονομική δραστηριότητα καθιστά τον αθλητισμό συγκρίσιμο με άλλους παραγωγικούς τομείς, όπως ο πολιτισμός ή η ψυχαγωγία (Andreff, 2019). Παράλληλα, η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού και η παγκοσμιοποίηση των αγορών έχουν ενισχύσει την είσοδο ιδιωτικών κεφαλαίων, πολυεθνικών χορηγών και εταιρειών διαχείρισης δικαιωμάτων (Barros et al., 2002). Τα τηλεοπτικά συμβόλαια, οι διαφημίσεις, τα εισιτήρια, τα εμπορικά σήματα και οι διαδικτυακές πλατφόρμες αποτελούν κύριες πηγές εσόδων για τις αθλητικές οργανώσεις (Preuss, 2011). Ωστόσο, η συγκέντρωση μεγάλων χρηματικών ροών και η αλληλεξάρτηση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα δημιουργούν περιβάλλον υψηλού κινδύνου για φαινόμενα διαφθοράς και οικονομικής απάτης (Maennig, 2005). Επιπλέον, η αυξημένη εμπορική πίεση και ο ανταγωνισμός οδηγούν συχνά σε θεσμικές παθογένειες, όπως η παραβίαση κανόνων δεοντολογίας, η αδιαφάνεια στη διαχείριση πόρων και η προτεραιότητα του οικονομικού κέρδους έναντι του κοινωνικού οφέλους (Gorse & Chadwick, 2011). Συνεπώς, ο αθλητισμός ως οικονομική αγορά αποτελεί ταυτόχρονα πηγή ανάπτυξης και πεδίο υψηλού κινδύνου, όπου η διαφάνεια και η χρηστή διακυβέρνηση αποτελούν κρίσιμες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς του (OECD, 2020).

1.4 Θεωρητικές προσεγγίσεις

Η κατανόηση της διαφθοράς στον αθλητισμό απαιτεί τη μελέτη της μέσα από διαφορετικά θεωρητικά πρίσματα της οικονομικής επιστήμης (Becker, 1968; Rose-Ackerman, 1999). Οι θεωρίες αυτές επιχειρούν να εξηγήσουν τα κίνητρα, τους μηχανισμούς και τις συνθήκες που οδηγούν στην εμφάνιση και διατήρηση φαινομένων διαφθοράς. Η οικονομική προσέγγιση εστιάζει στην ορθολογική συμπεριφορά των ατόμων, στην ασυμμετρία πληροφόρησης και στα θεσμικά κενά που επιτρέπουν την κατάχρηση εξουσίας (Stiglitz, 2002). Μέσα από θεωρητικά μοντέλα όπως η θεωρία ορθολογικής επιλογής (Rational Choice Theory), η θεωρία εντολέα-εντολοδόχου (Principal-Agent Theory) και τα οικονομικά της πληροφόρησης, αναλύεται η λογική που διέπει τη λήψη αποφάσεων σε περιβάλλοντα όπου η διαφθορά γίνεται οικονομικά συμφέρουσα (Andreff, 2019).

1.4.1 Θεωρία ορθολογικής επιλογής (Rational Choice Theory)

Η θεωρία της ορθολογικής επιλογής υποστηρίζει ότι τα άτομα ενεργούν με βάση τη λογική ανάλυση κόστους-οφέλους, επιλέγοντας τη δράση που μεγιστοποιεί το προσωπικό τους όφελος (Becker, 1968).

Σύμφωνα με τον Becker, η παραβατική συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένης της διαφθοράς, προκύπτει όταν το αναμενόμενο κέρδος υπερβαίνει το πιθανό κόστος ή τον κίνδυνο τιμωρίας. Στον αθλητισμό, η θεωρία αυτή εξηγεί γιατί αθλητές, παράγοντες ή διαιτητές μπορεί να συμμετέχουν σε φαινόμενα όπως η χειραγώγηση αγώνων, οι δωροδοκίες ή η συγκάλυψη παρανομιών (Maennig, 2005).

1.4.2 Θεωρία εντολέα–εντολοδόχου (Principal–Agent Theory)

Η θεωρία εντολέα–εντολοδόχου εξετάζει τη σχέση μεταξύ ενός φορέα εξουσίας (εντολέας) και ενός προσώπου που ενεργεί για λογαριασμό του (εντολοδόχος) (Jensen & Meckling, 1976). Σύμφωνα με τη θεωρία, η ασυμμετρία πληροφόρησης και τα διαφορετικά συμφέροντα μεταξύ των δύο μερών δημιουργούν συνθήκες που μπορούν να οδηγήσουν σε πράξεις διαφθοράς (Rose-Ackerman, 1999). Στον αθλητισμό, τέτοιες σχέσεις εμφανίζονται σε πολλά επίπεδα: μεταξύ διοικήσεων και προπονητών, αθλητών και ομοσπονδιών ή ακόμη και κρατικών φορέων και αθλητικών οργανισμών (Manoli & Antonopoulos, 2015).

1.4.3 Οικονομικά της πληροφόρησης και ασυμμετρία

Η θεωρία των Οικονομικών της Πληροφόρησης (Information Economics) αναλύει τις επιπτώσεις που προκύπτουν όταν τα εμπλεκόμενα μέρη σε μια οικονομική συναλλαγή δεν διαθέτουν ίση ή επαρκή πληροφόρηση (Stiglitz, 2002). Η ασυμμετρία πληροφόρησης δημιουργεί συνθήκες ανισότητας και επιτρέπει σε ορισμένους δρώντες να εκμεταλλεύονται τη θέση ή τη γνώση τους προς ίδιον όφελος, οδηγώντας συχνά σε φαινόμενα διαφθοράς (Andreff, 2019).

1.5 Σχέση διαφθοράς και εγκληματολογικής λογιστικής

Η εγκληματολογική λογιστική (forensic accounting) αποτελεί ένα εξειδικευμένο πεδίο της λογιστικής επιστήμης, το οποίο συνδυάζει τεχνικές οικονομικής ανάλυσης, ελεγκτικές διαδικασίες και στοιχεία ποινικοοικονομικής έρευνας (Bhasin, 2013). Στον χώρο του αθλητισμού, η εφαρμογή της εγκληματολογικής λογιστικής αποκτά ιδιαίτερη σημασία λόγω των μεγάλων οικονομικών ροών που χαρακτηρίζουν τη λειτουργία των αθλητικών οργανισμών και της συχνής έλλειψης θεσμικής διαφάνειας (Zimbalist, 2015). Μέσω εργαλείων όπως η ανάλυση χρηματοοικονομικών δεδομένων, η ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών και η εσωτερική επιθεώρηση, μπορούν να εντοπιστούν πρακτικές όπως δωροδοκίες, υπεξαιρέσεις ή κατάχρηση επιχορηγήσεων (OECD, 2020).

Επιπλέον, η εγκληματολογική λογιστική λειτουργεί προληπτικά, καθώς ενισχύει τη διαφάνεια, τον έλεγχο και τη χρηστή διακυβέρνηση μέσω της θεσμοθέτησης μηχανισμών εποπτείας και εσωτερικών ελέγχων (Transparency International, 2016).

Η συνεργασία μεταξύ αθλητικών φορέων, κρατικών αρχών και ανεξάρτητων ελεγκτικών οργάνων αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή τέτοιων πρακτικών (UNODC, 2021).

Συνολικά, η εγκληματολογική λογιστική αποτελεί βασικό πυλώνα για την αντιμετώπιση της διαφθοράς στον αθλητισμό, καθώς μετατρέπει την οικονομική διαχείριση σε εργαλείο διαφάνειας, αποτροπής και θεσμικής ακεραιότητας (Bhasin, 2013; OECD, 2020).

Κεφάλαιο 2: Θεσμικό και Κανονιστικό Πλαίσιο

2.1 Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο και Οργανισμοί

Η αντιμετώπιση της διαφθοράς στον αθλητισμό έχει λάβει τα τελευταία χρόνια διεθνή διάσταση, καθώς πρόκειται για φαινόμενο που υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα και επηρεάζει την αξιοπιστία του παγκόσμιου αθλητικού συστήματος (UNODC, 2021). Οι διεθνείς οργανισμοί έχουν αναλάβει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου που προωθεί τη διαφάνεια, τη χρηστή διακυβέρνηση και τη λογοδοσία στον αθλητισμό.

Ηνωμένα Έθνη (UN) και Σύμβαση κατά της Διαφθοράς (UNCAC)

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (UNCAC, 2003) αποτελεί το θεμελιώδες διεθνές νομικό κείμενο για την πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του αθλητισμού. Η UNCAC επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να θεσπίσουν μέτρα διαφάνειας στη δημόσια διοίκηση, να ενισχύσουν τους μηχανισμούς ελέγχου και να προάγουν τη διεθνή συνεργασία στην ανίχνευση και δίωξη φαινομένων διαφθοράς (UNODC, 2021). Στο πλαίσιο αυτό, τα Ηνωμένα Έθνη, μέσω του Γραφείου για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), αναπτύσσουν προγράμματα τεχνικής υποστήριξης και εκπαίδευσης για τη βελτίωση των μηχανισμών ακεραιότητας στον αθλητισμό.

Συμβούλιο της Ευρώπης και Σύμβαση της Μακόλιν (Macolin Convention)

Το Συμβούλιο της Ευρώπης (Council of Europe) έχει διαδραματίσει πρωτοποριακό ρόλο στην ανάπτυξη δεσμευτικών εργαλείων για την αντιμετώπιση της διαφθοράς στον αθλητισμό. Η Σύμβαση της Μακόλιν (Convention on the Manipulation of Sports Competitions, 2014) είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη που στοχεύει ειδικά στη χειραγώγηση αθλητικών αγώνων (Council of Europe, 2014). Η Σύμβαση προβλέπει τη συνεργασία κρατικών αρχών, αθλητικών οργανισμών και στοιχηματικών εταιρειών για την ανίχνευση, πρόληψη και τιμωρία της χειραγώγησης αποτελεσμάτων. Ενθαρρύνει, επίσης, τη δημιουργία εθνικών πλατφορμών ακεραιότητας στον αθλητισμό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανταλλαγή πληροφοριών και η αποτελεσματική διερεύνηση ύποπτων περιστατικών.

Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD)

Ο ΟECD έχει εντάξει τη διαφθορά στον αθλητισμό στο ευρύτερο πλαίσιο της διαφάνειας στις δημόσιες δαπάνες και της χρηστής διακυβέρνησης.

Μέσα από εκθέσεις όπως το "Preventing Corruption in Sport: Policy Brief" (OECD, 2020), ο Οργανισμός προτείνει πολιτικές για την ενίσχυση της λογοδοσίας, τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων και τη διαφάνεια στη χρηματοδότηση αθλητικών φορέων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη δημιουργίας μηχανισμών εποπτείας και ελέγχου των χρηματοροών που συνδέονται με χορηγίες, στοιχήματα και δημόσιες επιχορηγήσεις.

Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (IOC) και FIFA

Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (IOC), μέσω του προγράμματος Olympic Agenda 2020+5, προωθεί την ενίσχυση της διαφάνειας, της ηθικής και της χρηστής διακυβέρνησης στα Ολυμπιακά Αθλήματα (IOC, 2021). Παράλληλα, η Διεθνής Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου (FIFA) έχει υιοθετήσει ένα ολοκληρωμένο Compliance Programme και Ethics Code, με στόχο την πρόληψη της διαφθοράς, της δωροδοκίας και της κακοδιαχείρισης πόρων (FIFA, 2022). Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις της FIFA μετά το σκάνδαλο του 2015, που αποκάλυψε εκτεταμένα δίκτυα διαφθοράς, αποτέλεσαν σημείο καμπής για την αναδιοργάνωση της παγκόσμιας αθλητικής διακυβέρνησης (Jennings, 2016).

Συνεργασία και διεθνής συντονισμός

Η πολυπλοκότητα και η διακρατική φύση της διαφθοράς στον αθλητισμό καθιστούν απαραίτητη τη συνεργασία μεταξύ διεθνών οργανισμών, κρατικών αρχών και αθλητικών θεσμών. Πρωτοβουλίες όπως η International Partnership Against Corruption in Sport (IPACS) —μια συνεργασία μεταξύ του IOC, του OECD, του UNODC και του Συμβουλίου της Ευρώπης— αποσκοπούν στην ανάπτυξη κοινών προτύπων διακυβέρνησης και διαφάνειας στον αθλητικό τομέα (IPACS, 2023).

Συνολικά, το διεθνές θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον αθλητισμό έχει εξελιχθεί σε ένα πολύ-επίπεδο σύστημα συνεργασίας, στο οποίο οι διεθνείς οργανισμοί, οι κυβερνήσεις και οι αθλητικοί φορείς μοιράζονται κοινές αξίες και ευθύνες. Η επιτυχία του, ωστόσο, εξαρτάται από την πλήρη υιοθέτηση, εφαρμογή και συνεχή αξιολόγηση των διεθνών προτύπων σε εθνικό επίπεδο.

2.2 Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο: GRECO, Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Financial Fair Play

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα όργανά της, καθώς και οι εξειδικευμένοι ευρωπαϊκοί μηχανισμοί, έχουν αναπτύξει ένα πλέγμα κανόνων, στρατηγικών και εργαλείων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της διαφθοράς στον αθλητισμό.

Οι πρωτοβουλίες αυτές βασίζονται στη λογική της διαφάνειας, της χρηστής διακυβέρνησης και της θεσμικής λογοδοσίας, που αποτελούν θεμελιώδεις αξίες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος (European Commission, 2023).

GRECO – Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς

Η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (GRECO), που λειτουργεί στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μηχανισμούς αξιολόγησης και παρακολούθησης των πολιτικών διαφάνειας στα κράτη-μέλη (GRECO, 2022). Αν και δεν περιορίζεται αποκλειστικά στον αθλητισμό, η GRECO διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αξιολόγηση της εφαρμογής των κανόνων δεοντολογίας, των μηχανισμών ελέγχου και της πρόληψης της διαφθοράς σε θεσμούς που σχετίζονται με τη δημόσια διοίκηση και τη χρηματοδότηση αθλητικών δραστηριοτήτων.

Μέσα από τις αξιολογητικές εκθέσεις της, η GRECO εντοπίζει αδυναμίες στα εθνικά συστήματα εποπτείας, προτείνει θεσμικές μεταρρυθμίσεις και προωθεί την ανταλλαγή καλών πρακτικών. Οι εκθέσεις της Ελλάδας, για παράδειγμα, έχουν επισημάνει την ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια στις επιχορηγήσεις αθλητικών σωματείων και για την ενίσχυση των μηχανισμών λογοδοσίας στις δημόσιες δαπάνες που σχετίζονται με τον αθλητισμό (GRECO, 2023).

Η συμβολή της GRECO έγκειται στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου ελέγχου, που επιτρέπει τη σύγκριση των εθνικών πλαισίων και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ κρατών. Έτσι, διαμορφώνεται μια κουλτούρα θεσμικής συμμόρφωσης, η οποία επηρεάζει άμεσα και τον χώρο του αθλητισμού.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή και πολιτικές διαφάνειας στον αθλητισμό

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εντάξει τη διαφθορά στον αθλητισμό στις προτεραιότητές της στο πλαίσιο της Ετήσιας Έκθεσης για το Κράτος Δικαίου (Rule of Law Report), καθώς και του Πλαισίου Εργασίας για τον Αθλητισμό (EU Work Plan for Sport 2021–2024) (European Commission, 2021). Μέσα από τις δράσεις αυτές, η Επιτροπή προωθεί τη χρηστή διακυβέρνηση, τη λογοδοσία και τη διαφάνεια σε όλα τα επίπεδα διοίκησης του αθλητισμού.

Η Ε.Ε. στηρίζει επίσης τη δημιουργία εθνικών στρατηγικών κατά της διαφθοράς στον αθλητισμό μέσω της χρηματοδότησης προγραμμάτων του Erasmus+ Sport και της συνεργασίας με οργανισμούς όπως ο OLAF και ο European Partnership for Sport Integrity (EPSI). Επιπλέον, προωθεί την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ εθνικών αρχών και αθλητικών οργανισμών για την ανίχνευση ύποπτων οικονομικών δραστηριοτήτων (European Commission, 2023).

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (EU Anti-Corruption Strategy, 2023) ενσωματώνει τον αθλητισμό ως τομέα υψηλού κινδύνου, επισημαίνοντας την ανάγκη για αυστηρότερους ελέγχους στις χορηγίες, τα στοιχήματα και τις δημόσιες χρηματοδοτήσεις που συνδέονται με αθλητικές διοργανώσεις (European Commission, 2023).

Financial Fair Play (FFP) και κανονισμοί της UEFA

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα ευρωπαϊκής κανονιστικής παρέμβασης στον αθλητισμό είναι το σύστημα Financial Fair Play (FFP), που θεσπίστηκε από την UEFA το 2010. Σκοπός του είναι να διασφαλίσει ότι οι ποδοσφαιρικοί σύλλογοι λειτουργούν με οικονομική βιωσιμότητα και ότι δεν δαπανούν περισσότερα από τα έσοδά τους (UEFA, 2022).

Το FFP αποσκοπεί στην πρόληψη της οικονομικής ανισότητας και της διαφθοράς μέσω αθέμιτων χρηματοδοτήσεων, εικονικών συμφωνιών ή παράνομων κεφαλαιακών ενισχύσεων. Ελέγχει τις ροές εσόδων και εξόδων των συλλόγων, την προέλευση των κεφαλαίων, καθώς και τη συμμόρφωση με τους κανόνες διαφάνειας και λογιστικής λογοδοσίας (Preuss, 2011).

Η εφαρμογή του FFP έχει οδηγήσει σε περιορισμό των υπερβολικών δαπανών και σε αυξημένη διαφάνεια στις οικονομικές καταστάσεις των ευρωπαϊκών συλλόγων (Vöpel, 2013). Παράλληλα, έχει λειτουργήσει αποτρεπτικά απέναντι σε πρακτικές οικονομικής διαφθοράς, όπως η δημιουργική λογιστική ή η μεταφορά αδήλωτων κεφαλαίων (Peeters & Szymanski, 2014). Ωστόσο, επικριτές του συστήματος υποστηρίζουν ότι το FFP ενισχύει τη συγκέντρωση οικονομικής ισχύος σε λίγους ισχυρούς συλλόγους, περιορίζοντας τον ανταγωνισμό (Franck, 2014).

Παρά τις αδυναμίες του, το Financial Fair Play αποτελεί ένα πρωτοποριακό παράδειγμα αυτορρύθμισης του αθλητισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που βασίζεται στις αρχές της οικονομικής πειθαρχίας και της διαφάνειας. Η συμμόρφωση με τους κανονισμούς του έχει αναδειχθεί σε βασικό κριτήριο θεσμικής αξιοπιστίας για τους ευρωπαϊκούς συλλόγους και έχει συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της οικονομικής λογοδοσίας στον ποδοσφαιρικό χώρο (UEFA, 2022).

2.3 Εθνικό Πλαίσιο: Ελλάδα και Συγκριτικά Παραδείγματα

Η Ελλάδα, ως κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχει προσαρμόσει το εθνικό της θεσμικό πλαίσιο στις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη διαφάνεια, τη χρηστή διακυβέρνηση και την πρόληψη της διαφθοράς στον αθλητισμό (European Commission, 2023). Τα τελευταία χρόνια, έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές θεσμικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου, την εποπτεία των αθλητικών οργανισμών και την πρόληψη φαινομένων κακοδιαχείρισης και χειραγώγησης αγώνων.

Θεσμικό πλαίσιο και φορείς εποπτείας

Η βασική νομοθεσία που ρυθμίζει τον αθλητισμό στην Ελλάδα είναι ο Νόμος 2725/1999 “Περί Ερασιτεχνικού και Επαγγελματικού Αθλητισμού”, όπως έχει τροποποιηθεί επανειλημμένα, με πιο πρόσφατες τροποποιήσεις από τον Ν. 4809/2021 και τον Ν. 5023/2023. Οι νόμοι αυτοί ενίσχυσαν τη διαφάνεια στη λειτουργία των αθλητικών σωματείων, καθιερώνοντας υποχρεώσεις δημοσιοποίησης οικονομικών στοιχείων και ελέγχου από πιστοποιημένους λογιστές (Υφυπουργείο Αθλητισμού, 2023).

Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΓΑ) έχει αναπτύξει το Μητρώο Αθλητικών Σωματείων, ένα ψηφιακό σύστημα που επιτρέπει τον έλεγχο νομιμότητας, διαφάνειας και οικονομικής συμμόρφωσης των συλλόγων. Η εγγραφή στο μητρώο αποτελεί προϋπόθεση για τη λήψη κρατικών επιχορηγήσεων, γεγονός που λειτουργεί αποτρεπτικά έναντι της κακοδιαχείρισης (ΓΓΑ, 2023).

Παράλληλα, η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) —ιδρυθείσα με τον Ν. 4622/2019— έχει αναλάβει ρόλο κεντρικού μηχανισμού ελέγχου και πρόληψης της διαφθοράς, με αρμοδιότητα και στον χώρο του αθλητισμού (ΕΑΔ, 2022). Η ΕΑΔ πραγματοποιεί ελέγχους σε αθλητικές ομοσπονδίες και συλλόγους για ζητήματα οικονομικής διαχείρισης, χορηγιών, προμηθειών και συγκρούσεων συμφερόντων.

Επιπλέον, η Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού (ΕΕΑ) εποπτεύει τη νομιμότητα των αθλητικών ανωνύμων εταιρειών, ελέγχει τις μετοχικές συνθέσεις, τις πηγές χρηματοδότησης και τις οικονομικές σχέσεις με τρίτους (Ν. 2725/1999, άρθρα 77–83). Η δράση της ΕΕΑ έχει ιδιαίτερη σημασία για την αποτροπή φαινομένων ζεπλύματος χρήματος και παράνομων επενδύσεων μέσω του επαγγελματικού αθλητισμού (ΕΕΑ, 2022).

Πρακτικές πρόληψης και συνεργασίας

Η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά σε διεθνή και ευρωπαϊκά δίκτυα όπως η GRECO, το EPAS του Συμβουλίου της Ευρώπης και το IPACS, εφαρμόζοντας προγράμματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για τη διαφθορά στον αθλητισμό (Council of Europe, 2022). Επιπλέον, το Υφυπουργείο Αθλητισμού έχει υιοθετήσει Κώδικα Δεοντολογίας και Καλής Διακυβέρνησης, εναρμονισμένο με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Χρηστή Διακυβέρνηση στον Αθλητισμό (European Commission, 2021).

Σημαντικό βήμα αποτέλεσε και η δημιουργία της Εθνικής Πλατφόρμας Αθλητικής Ακεραιότητας (ΕΠΑΘΛΑ), σε συνεργασία με την INTERPOL και το UNODC, για την παρακολούθηση περιστατικών χειραγώγησης αγώνων και παράνομου στοιχηματισμού. Η ΕΠΑΘΛΑ λειτουργεί ως κεντρικό σημείο αναφοράς για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αστυνομικών αρχών, αθλητικών φορέων και διεθνών οργανισμών (ΕΑΔ, 2023).

Συγκριτικά παραδείγματα: Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο

Η εμπειρία άλλων ευρωπαϊκών χωρών αναδεικνύει διαφορετικά μοντέλα διαχείρισης της διαφθοράς στον αθλητισμό.

Στην Ιταλία, το φαινόμενο της χειραγώγησης αγώνων έχει αντιμετωπιστεί μέσω του Νόμου 401/1989, ο οποίος ποινικοποιεί τη “αθλητική απάτη” (frodi sportive) και προβλέπει αυστηρές ποινές για αθλητές και διοικητικούς παράγοντες (Di Ronco, 2017). Παράλληλα, η Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή Ιταλίας (CONI) διαθέτει Εσωτερικό Πειθαρχικό Μηχανισμό για περιπτώσεις οικονομικών ατασθαλιών και παραβάσεων δεοντολογίας.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η διαφθορά στον αθλητισμό αντιμετωπίζεται μέσω της UK Bribery Act (2010) και της δράσης της Sports Integrity Unit, η οποία συνεργάζεται με το National Crime Agency και το Gambling Commission για την πρόληψη του παράνομου στοιχηματισμού και της δωροδοκίας (Pielke, 2019). Το βρετανικό μοντέλο βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και στη δημιουργία ενός ισχυρού μηχανισμού καταγγελιών (whistleblowing) για αθλητές και προπονητές.

Συμπέρασμα

Η Ελλάδα έχει σημειώσει ουσιαστική πρόοδο στην εναρμόνιση του εθνικού της πλαισίου με τα ευρωπαϊκά πρότυπα διαφάνειας, ενισχύοντας τη θεσμική εποπτεία και την οικονομική λογοδοσία στον αθλητισμό. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των μέτρων εξαρτάται από τη διαρκή εφαρμογή, τον ανεξάρτητο έλεγχο και τη συνεργασία με διεθνείς φορείς.

Η σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες δείχνει ότι η επιτυχία προϋποθέτει όχι μόνο ισχυρό νομοθετικό πλαίσιο, αλλά και ενεργή κουλτούρα ακεραιότητας, η οποία πρέπει να καλλιεργείται σε όλα τα επίπεδα του αθλητικού οικοσυστήματος.

2.4 Αξιολόγηση των θεσμικών μηχανισμών

Η αξιολόγηση των θεσμικών μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης της διαφθοράς στον αθλητισμό αποκαλύπτει την πολυπλοκότητα και τις αντιφάσεις του υφιστάμενου πλαισίου τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Παρά τη σημαντική πρόοδο των τελευταίων ετών, τα συστήματα διακυβέρνησης εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα των ελέγχων, τη διαφάνεια στη χρηματοδότηση και τη θεσμική ανεξαρτησία των εποπτικών φορέων (European Commission, 2023).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι μηχανισμοί που έχουν αναπτυχθεί —όπως η GRECO, ο OLAF, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το πλαίσιο Financial Fair Play της UEFA— συνέβαλαν στη διαμόρφωση ενός συνεκτικού συστήματος πολιτικών κατά της διαφθοράς, προωθώντας τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ κρατών και αθλητικών οργανισμών. Ωστόσο, η αποσπασματικότητα των δράσεων και η έλλειψη δεσμευτικής ισχύος σε ορισμένα επίπεδα περιορίζουν την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων (Council of Europe, 2021).

Η GRECO, αν και παρέχει αξιόπιστους μηχανισμούς αξιολόγησης και συστάσεων, δεν διαθέτει κυρωτικό χαρακτήρα, με αποτέλεσμα η συμμόρφωση των κρατών να εξαρτάται από την πολιτική βούληση και την εσωτερική θεσμική ικανότητα εφαρμογής (GRECO, 2023). Ομοίως, το Financial Fair Play έχει βελτιώσει τη διαφάνεια και την οικονομική πειθαρχία στον επαγγελματικό αθλητισμό, αλλά δέχεται κριτική ότι δεν αντιμετωπίζει επαρκώς τις ανισότητες μεταξύ συλλόγων και επιτρέπει τη δημιουργία παραθυριών μέσω εταιρικών δομών (Peeters & Szymanski, 2014).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω του Rule of Law Report και του Work Plan for Sport, έχει ενισχύσει τη συστηματική εποπτεία και τη χάραξη πολιτικής, αλλά η εφαρμογή των συστάσεων παραμένει μη ομοιογενής μεταξύ των κρατών-μελών (European Commission, 2023). Η απουσία ενιαίου ευρωπαϊκού ρυθμιστικού μηχανισμού αποκλειστικά για τον αθλητισμό δυσχεραίνει την επιβολή κοινών προτύπων διακυβέρνησης και ελέγχου.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο με τη δημιουργία της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ), της Επιτροπής Επαγγελματικού Αθλητισμού (ΕΕΑ) και του Μητρώου Αθλητικών Σωματείων.

Οι θεσμοί αυτοί έχουν ενισχύσει τον διοικητικό και οικονομικό έλεγχο, καθιστώντας πιο δύσκολη την εμφάνιση φαινομένων αδιαφάνειας και κακοδιαχείρισης (ΕΑΔ, 2022). Παράλληλα, η καθιέρωση ηλεκτρονικών συστημάτων παρακολούθησης και υποχρεωτικής δημοσιοποίησης οικονομικών στοιχείων από σωματεία και ομοσπονδίες έχει συμβάλει στη μείωση της αυθαιρεσίας και στην αύξηση της λογοδοσίας (ΓΓΑ, 2023).

Ωστόσο, παραμένουν προκλήσεις που σχετίζονται με την έλλειψη διασταύρωσης δεδομένων, την ανεπαρκή στελέχωση των ελεγκτικών μηχανισμών και τον περιορισμένο συντονισμό μεταξύ αρμόδιων αρχών. Η ΕΑΔ, αν και θεσμικά ανεξάρτητη, χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση σε επίπεδο τεχνικών πόρων και θεσμικής πρόσβασης στα οικονομικά στοιχεία των αθλητικών οργανισμών (GRECO, 2023). Παράλληλα, η ΕΕΑ συχνά λειτουργεί σε συνθήκες πίεσης από εξωγενείς παράγοντες, γεγονός που μπορεί να επηρεάζει την αντιληπτή ανεξαρτησία της (ΕΕΑ, 2022).

Συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η Ελλάδα βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο εδραίωσης της θεσμικής ακεραιότητας στον αθλητισμό. Χώρες όπως η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο διαθέτουν πιο ώριμα πλαίσια αυτορρύθμισης, με ενισχυμένους εσωτερικούς ελέγχους και προγράμματα εκπαίδευσης για τα στελέχη των ομοσπονδιών (Pielke, 2019). Αντίθετα, η ελληνική πραγματικότητα εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από χαμηλή κουλτούρα θεσμικής συμμόρφωσης και απουσία συστηματικής αξιολόγησης των μηχανισμών διαφάνειας.

Συνολικά, η αξιολόγηση δείχνει ότι, αν και έχουν τεθεί οι βασικές θεσμικές βάσεις για την πρόληψη της διαφθοράς, απαιτείται μια ολιστική και διαλειτουργική προσέγγιση που θα συνδυάζει τον έλεγχο, τη διαφάνεια, την εκπαίδευση και την κουλτούρα δεοντολογίας. Η ενίσχυση της ανεξαρτησίας των εποπτικών αρχών, η αυστηρότερη εφαρμογή των κανόνων λογοδοσίας και η σύνδεση των χρηματοδοτήσεων με δείκτες διαφάνειας μπορούν να βελτιώσουν ουσιαστικά την αποτελεσματικότητα των θεσμικών μηχανισμών.

Η διαφάνεια στον αθλητισμό δεν είναι μόνο ζήτημα κανονισμών, αλλά πρωτίστως ζήτημα θεσμικής κουλτούρας και πολιτικής βούλησης. Μόνο μέσα από την ενίσχυση αυτών των δύο πυλώνων μπορεί να διαμορφωθεί ένα ανθεκτικό πλαίσιο που θα προστατεύει τον αθλητισμό ως κοινωνικό και οικονομικό θεσμό.

Κεφάλαιο 3: Οικονομικές Επιπτώσεις της Διαφθοράς στον Αθλητισμό

3.1 Επιπτώσεις σε επίπεδο αθλητικών οργανισμών

Η διαφθορά στον αθλητισμό επηρεάζει βαθιά και πολυεπίπεδα τις λειτουργίες, τη βιωσιμότητα και τη στρατηγική ανάπτυξη των αθλητικών οργανισμών. Ως οργανισμοί που δραστηριοποιούνται σε ένα περιβάλλον υψηλής κοινωνικής ορατότητας και οικονομικής ανταγωνιστικότητας, οι αθλητικοί φορείς αντιμετωπίζουν σοβαρές συνέπειες όταν υπονομεύεται η ακεραιότητα και η διαφάνεια των διαδικασιών τους (Henry & Lee, 2021).

Σε οικονομικό επίπεδο, η διαφθορά μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια εσόδων, μείωση επενδύσεων και αναστολή σημαντικών προγραμμάτων ανάπτυξης. Κακοδιαχείριση πόρων, υπεξαίρεση, παράτυπες χορηγίες και παράνομες οικονομικές συναλλαγές συχνά επιβαρύνουν τους οργανισμούς με σημαντικές χρηματοοικονομικές απώλειες (Pielke, 2019). Παράλληλα, η εμπλοκή σε σκάνδαλα μπορεί να οδηγήσει σε απόσυρση χορηγών, ακύρωση συμβάσεων και απώλεια εμπορικής αξιοπιστίας, καθώς οι εταιρικοί συνεργάτες επιδιώκουν τη διασφάλιση της εταιρικής τους φήμης (UEFA, 2022). Σε πολλές περιπτώσεις, η πτώση της εμπορικής αξίας των ομάδων και οργανισμών μετά από σκάνδαλα διαφθοράς είναι εμφανής σε μετρήσεις όπως η τιμή μετοχών, η αξία εμπορικών δικαιωμάτων και η προσέλκυση νέων χορηγών (Forrest, 2020).

Σε διοικητικό και οργανωτικό επίπεδο, η διαφθορά διαβρώνει τις δομές διακυβέρνησης και μειώνει την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών. Η εμπλοκή στελεχών σε παράνομες πρακτικές και η απουσία μηχανισμών ελέγχου ενισχύουν φαινόμενα πελατειακών σχέσεων, συγκρούσεων συμφερόντων και έλλειψης αξιοκρατίας (García & Weatherill, 2020). Το διοικητικό προσωπικό συχνά αποθαρρύνεται, οι διαδικασίες επιβραδύνονται και οι υγιείς πρακτικές διοίκησης υποχωρούν, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε οργανωτική δυσλειτουργία, μείωση της παραγωγικότητας και αυξημένα λειτουργικά κόστη (European Commission, 2023). Επιπλέον, η διαφθορά μειώνει τα κίνητρα των στελεχών και των αθλητών, συμβάλλοντας σε εσωτερικές συγκρούσεις και στη διάβρωση της επαγγελματικής κουλτούρας.

Σε επίπεδο αθλητικού ανταγωνισμού και απόδοσης, πρακτικές όπως η χειραγώγηση αγώνων, το ντόπινγκ ή οι παράνομες οικονομικές ενισχύσεις στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και υπονομεύουν την αρχή του fair play (Maennig, 2021). Οι οργανισμοί που εμπλέκονται σε τέτοιες πρακτικές συχνά χάνουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε διεθνείς διοργανώσεις, ενώ οι αθλητές τους πλήττονται από κυρώσεις που επηρεάζουν την καριέρα και την απόδοσή τους.

Η έλλειψη αξιοκρατίας και η αντίληψη ότι η επιτυχία μπορεί να αγοραστεί ή να χειραγωγηθεί οδηγούν σε ηθική φθορά και αποδυνάμωση των κινήτρων απόδοσης (Henry & Lee, 2021).

Η διαφθορά έχει επίσης σοβαρές επιπτώσεις στην κοινωνική εικόνα και τη φήμη των οργανισμών. Η εμπλοκή σε σκάνδαλα οδηγεί σε μείωση εμπιστοσύνης από φιλάθλους, ΜΜΕ και κοινωνικούς θεσμούς. Έρευνες δείχνουν ότι τα σκάνδαλα διαφθοράς έχουν άμεση αρνητική επίδραση στη συμμετοχή των φιλάθλων, την αγορά εισιτηρίων, την τηλεθέαση και τις πωλήσεις προϊόντων αθλητικής ομάδας ή ομοσπονδίας (Council of Europe, 2022). Η απώλεια της «κοινωνικής νομιμοποίησης» μπορεί να έχει μακροχρόνιες συνέπειες, καθώς οι οργανισμοί δυσκολεύονται να ανασυγκροτήσουν τη δημόσια εικόνα τους και να ανακτήσουν την εμπιστοσύνη του κοινού.

Επιπλέον, οι οργανισμοί εκτίθενται σε νομικούς και κανονιστικούς κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων προστίμων, κυρώσεων, πειθαρχικών μέτρων και αποκλεισμού από διοργανώσεις (FIFA, 2022). Η υποχρεωτική συμμόρφωση με διεθνείς κανονισμούς, όπως οι κώδικες δεοντολογίας της FIFA και της UEFA, απαιτεί σημαντικούς συμμόρφωσης και ελέγχου, γεγονός που επιβαρύνει οργανισμούς με περιορισμένους πόρους (Peeters & Szymanski, 2014).

Τέλος, η διαφθορά επηρεάζει τον μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη. Οι οργανισμοί αναγκάζονται να επικεντρώνονται στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας και στη διαχείριση κρίσεων αντί στην καινοτομία, στη βελτίωση υπηρεσιών και στη μακροπρόθεσμη επένδυση σε ταλέντο και υποδομές (Henry & Lee, 2021). Το αποτέλεσμα είναι η επιβράδυνση της ανάπτυξης και η μείωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας.

Συνολικά, η διαφθορά λειτουργεί ως πολυδιάστατη απειλή για τους αθλητικούς οργανισμούς, επηρεάζοντας τις οικονομικές τους βάσεις, τις διοικητικές δομές, τις αγωνιστικές επιδόσεις, τη σχέση τους με την κοινωνία και τη στρατηγική τους βιωσιμότητα. Η αντιμετώπιση του φαινομένου απαιτεί ολοκληρωμένο πλαίσιο διακυβέρνησης, ισχυρούς μηχανισμούς ελέγχου, εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και καλλιέργεια κουλτούρας ακεραιότητας σε όλα τα επίπεδα της αθλητικής πυραμίδας.

3.2 Επιπτώσεις στην αγορά και στον ανταγωνισμό

Η διαφθορά στον χώρο του αθλητισμού δεν επηρεάζει μόνο τους ίδιους τους οργανισμούς, αλλά έχει εκτεταμένες συνέπειες στην ευρύτερη αθλητική αγορά και στις συνθήκες ανταγωνισμού.

Οι αθλητικές δραστηριότητες αποτελούν πλέον σημαντικό τομέα της διεθνούς οικονομίας, με πολυεπίπεδες οικονομικές ροές, επενδύσεις, εμπορικές συνεργασίες και δραστηριότητες που αφορούν τα μέσα ενημέρωσης και τη βιομηχανία του στοιχηματισμού (Andreff & Szymanski, 2020). Σε αυτό το πλαίσιο, η εμφάνιση διαφθοράς διαταράσσει τους μηχανισμούς της αγοράς και υπονομεύει την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού.

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, η διαφθορά δημιουργεί αστάθεια στην αγορά, αποθαρρύνει τις επενδύσεις και περιορίζει τις δυνατότητες ανάπτυξης του αθλητικού τομέα. Ειδικότερα, οι επενδυτές αποφεύγουν να διαθέσουν κεφάλαια σε αγορές ή οργανισμούς όπου δεν υπάρχει επαρκές πλαίσιο διαφάνειας και ασφάλειας των συναλλαγών (Pielke, 2019). Η αδιαφάνεια, η κακοδιαχείριση και οι παράνομες οικονομικές πρακτικές μειώνουν την προβλεψιμότητα των επενδύσεων, αυξάνοντας το ρίσκο και οδηγώντας στη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας στον κλάδο (Maennig, 2021). Επιπλέον, η απώλεια εμπιστοσύνης στην ακεραιότητα των αγώνων μειώνει την εμπορική αξία των πρωταθλημάτων, μειώνοντας τα έσοδα από τηλεοπτικά δικαιώματα, χορηγίες και εισιτήρια. Σε μικροοικονομικό επίπεδο, οι πρακτικές διαφθοράς στρεβλώνουν τις συνθήκες του ανταγωνισμού. Σωματεία ή εταιρείες που λειτουργούν με παράνομες οικονομικές ενισχύσεις ή έχουν πρόσβαση σε αθέμιτες πρακτικές αποκτούν τεχνητό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων, παραβιάζοντας την αρχή της ισονομίας και αλλοιώνοντας τον υγιή ανταγωνισμό (Peeters & Szymanski, 2014). Σε αυτό το πλαίσιο, οι ομάδες που λειτουργούν με νομιμότητα αντιμετωπίζουν δυσκολίες να ανταγωνιστούν οικονομικά αλλά και αγωνιστικά, γεγονός που οδηγεί σε συγκέντρωση ισχύος σε λίγες «ισχυρές» οντότητες και σε μείωση της ανταγωνιστικότητας των πρωταθλημάτων (Franck, 2014).

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο τομέας του αθλητικού στοιχηματισμού, όπου η διαφθορά οδηγεί σε παραποίηση αποτελεσμάτων και εσωτερική πληροφόρηση προς όφελος οργανωμένων κυκλωμάτων (Forrest & McHale, 2020). Η χειραγώγηση αγώνων (match-fixing) υπονομεύει την ακεραιότητα της αγοράς στοιχημάτων, αυξάνει το κόστος συμμόρφωσης και επιβάλλει αυστηρότερα ρυθμιστικά πλαίσια που επιβαρύνουν το σύνολο πόρους

της αγοράς, ακόμα και τις νόμιμες επιχειρήσεις (Council of Europe, 2022). Το αποτέλεσμα είναι η μείωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επενδυτών στον αθλητικό στοιχηματισμό, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των εσόδων και μείωση της αγοράς.

Παράλληλα, η διαφθορά επηρεάζει τη λειτουργία της αγοράς μεταγραφών και εργασίας στον αθλητισμό. Παράνομες προμήθειες, παράτυπες μεταγραφές και αθέμιτες αμοιβές ενισχύουν φαινόμενα εκμετάλλευσης και ανισότητας (Poli, Ravenel & Besson, 2022). Αυτό δημιουργεί εμπόδια στην κινητικότητα ταλέντου και επηρεάζει αρνητικά τη διαμόρφωση μισθών, τις συνθήκες απασχόλησης και τις διαδικασίες αξιολόγησης αθλητών. Τα φαινόμενα αυτά μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργία κλειστών συστημάτων ισχύος και προνομίων που εμποδίζουν την είσοδο νέων παικτών και την ανανέωση της αγοράς (Andreff, 2021).

Περαιτέρω, η διαφθορά μειώνει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής αθλητικής αγοράς σε διεθνές επίπεδο. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός, η ανισοκατανομή πόρων και η έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου περιορίζουν την ικανότητα της αγοράς να προσελκύσει διεθνή κεφάλαια και ταλέντο, επιβραδύνοντας την οικονομική και αθλητική πρόοδο του κλάδου (European Commission, 2023). Χώρες και λίγκες με υψηλούς δείκτες διαφάνειας και ισχυρούς μηχανισμούς εποπτείας τείνουν να προσελκύουν περισσότερες επενδύσεις, ενισχύοντας τον ανταγωνισμό και την οικονομική τους ανάπτυξη (Henry & Lee, 2021).

Τέλος, οι επιπτώσεις της διαφθοράς επεκτείνονται στη συμπεριφορά των καταναλωτών. Οι φίλαθλοι, ως τελικοί χρήστες της αθλητικής «αγοράς», μειώνουν την κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών όταν αντιλαμβάνονται αδικία ή στημένα αποτελέσματα, οδηγώντας σε μείωση εισιτηρίων, τηλεθέασης και εμπορικών δραστηριοτήτων (Council of Europe, 2022). Η απώλεια εμπιστοσύνης στο προϊόν «αθλητισμός» έχει σημαντική επίδραση στα έσοδα και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στις δυνατότητες ανάπτυξης της αγοράς.

Συνολικά, η διαφθορά στον αθλητισμό λειτουργεί ως σημαντικός παράγοντας αποσταθεροποίησης της αγοράς, μειώνοντας την ανταγωνιστικότητα, αποθαρρύνοντας τις επενδύσεις και υπονομεύοντας το σύνολο του αθλητικού οικοσυστήματος. Για την αντιμετώπιση των συνεπειών απαιτείται ενίσχυση των κανονιστικών μηχανισμών, διαφάνεια, αποτελεσματική εποπτεία και υιοθέτηση προτύπων χρηστής διακυβέρνησης, ώστε να διασφαλιστεί ένα υγιές, ανταγωνιστικό και βιώσιμο αθλητικό περιβάλλον.

3.3 Επιπτώσεις στο δημόσιο συμφέρον και στα δημόσια οικονομικά

Η διαφθορά στον αθλητισμό δεν αποτελεί μόνο πρόβλημα που αφορά μεμονωμένους οργανισμούς ή αθλητικούς φορείς, αλλά συνιστά συστημική απειλή για το δημόσιο συμφέρον, την αποτελεσματικότητα των θεσμών και τη συνολική λειτουργία της οικονομίας. Ως τομέας που συνδέεται στενά με δημόσιες πολιτικές, κρατική χρηματοδότηση, υποδομές, κοινωνική συνοχή και διεθνή προβολή, ο αθλητισμός επηρεάζει άμεσα τα δημόσια οικονομικά και την εμπιστοσύνη των πολιτών στη θεσμική λειτουργία (European Commission, 2023).

Δημοσιονομική επιβάρυνση και απώλεια δημόσιων πόρων

Η διαφθορά οδηγεί σε σημαντική απώλεια δημόσιων πόρων μέσω κακοδιαχείρισης επιχορηγήσεων, υπερτιμολογήσεων, παράνομων αναθέσεων έργων και καταχρήσεων στα κονδύλια για αθλητικές υποδομές (OECD, 2020). Τα δημόσια κονδύλια που προορίζονται για την ενίσχυση του grassroots αθλητισμού, την κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων ή την υποστήριξη εθνικών ομοσπονδιών συχνά απορροφώνται με αδιαφανείς διαδικασίες, μειώνοντας την αποτελεσματικότητα των δημοσιονομικών πολιτικών (ΕΑΔ, 2022).

Χαρακτηριστικά παραδείγματα σε διεθνές επίπεδο περιλαμβάνουν υπερβάσεις προϋπολογισμών σε μεγάλα αθλητικά έργα, όπου η έλλειψη διαφάνειας στις αναθέσεις και στους μηχανισμούς ελέγχου οδήγησαν σε υπερκοστολόγηση και κατακερματισμό κονδυλίων (Baade & Matheson, 2016). Αντίστοιχα φαινόμενα έχουν καταγραφεί και στην Ευρώπη, όπου αναφορές της GRECO και της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου της Ε.Ε. εντοπίζουν περιπτώσεις σπατάλης πόρων σε αθλητικές επενδύσεις (GRECO, 2023).

Στρέβλωση δημόσιων πολιτικών και θεσμική αποδυνάμωση

Η διαφθορά υπονομεύει τον σχεδιασμό και την εφαρμογή δημόσιας πολιτικής στον αθλητισμό, καθώς οι αποφάσεις επηρεάζονται από ιδιωτικά συμφέροντα, πολιτικές πελατειακές σχέσεις ή εξαρτήσεις από οικονομικά κέντρα και ομάδες πίεσης (Henry & Lee, 2021). Ως αποτέλεσμα, η χάραξη πολιτικής παρεκκλίνει από το δημόσιο συμφέρον, με έργα να προωθούνται όχι βάσει κοινωνικών και αναπτυξιακών κριτηρίων, αλλά βάσει πολιτικής σκοπιμότητας.

Αυτό οδηγεί σε αναποτελεσματική κατανομή πόρων, με περιορισμένα οφέλη για την κοινωνία και αυξημένο κόστος για το κράτος (Pielke, 2019). Η θεσμική αξιοπιστία αποδυναμώνεται, καθώς η ατιμωρησία και η έλλειψη λογοδοσίας ενισχύουν την αντίληψη ανοχής στη διαφθορά, επηρεάζοντας αρνητικά και άλλους δημόσιους τομείς (European Commission, 2023).

Απώλεια κοινωνικής εμπιστοσύνης και υποβάθμιση κοινωνικού κεφαλαίου

Η διαφθορά στον αθλητισμό έχει βαθιές κοινωνικές επιπτώσεις, καθώς ο αθλητισμός αποτελεί δημόσιο αγαθό με σημαντικό ρόλο στην κοινωνική συνοχή, τη νεολαία, την εκπαίδευση και την υγεία (Andreff & Szymanski, 2020). Όταν αποκαλύπτονται σκάνδαλα, οι πολίτες χάνουν την εμπιστοσύνη τους στους θεσμούς, γεγονός που ενισχύει την κοινωνική αποστασιοποίηση και την κυνική συμπεριφορά έναντι των δημόσιων αρχών (Maennig, 2021).

Αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο στα προγράμματα μαζικού αθλητισμού, στη συμμετοχή νέων σε αθλητικές δομές και στο επίπεδο εθελοντισμού, αποδυναμώνοντας την προσφορά του αθλητισμού ως μέσου κοινωνικής ενδυνάμωσης και υγιούς ανάπτυξης (Council of Europe, 2022).

Επιπτώσεις σε επενδύσεις και οικονομική ανάπτυξη

Η ύπαρξη υψηλών επιπέδων διαφθοράς λειτουργεί αποτρεπτικά για ιδιωτικές επενδύσεις στον αθλητισμό και στις σχετικές αγορές, όπως τουριστικές υποδομές, τεχνολογικά συστήματα, εμπορικές δραστηριότητες και χορηγικά προγράμματα (Forrest & McHale, 2020). Οι επενδυτές αποφεύγουν περιβάλλοντα όπου η προβλεψιμότητα και η διαφάνεια είναι μειωμένες, γεγονός που περιορίζει την οικονομική μεγέθυνση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας (OECD, 2020).

Η διαφθορά επιβαρύνει επίσης το κόστος κεφαλαίου, αυξάνοντας τα επιτόκια και τον κίνδυνο χρηματοδότησης σε έργα αθλητικής υποδομής (Andreff, 2021).

Μακροπρόθεσμη αποδυνάμωση του κοινωνικού και δημοσιονομικού οφέλους

Τελικά, η διαφθορά στον αθλητισμό μειώνει την απόδοση των δημόσιων επενδύσεων — τόσο άμεσα, μέσω απώλειας πόρων, όσο και έμμεσα, μέσω υποβάθμισης των κοινωνικών και οικονομικών ωφελειών. Ο αθλητισμός, αντί να λειτουργεί ως μοχλός κοινωνικής ανάπτυξης, υγείας και περιφερειακής σύγκλισης, μετατρέπεται σε πεδίο αλλοίωσης του δημόσιου συμφέροντος.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί ενίσχυση των μηχανισμών λογοδοσίας, διαφάνειας και ανεξάρτητου ελέγχου, καθώς και καλλιέργεια κουλτούρας ηθικής και θεσμικής εμπιστοσύνης σε όλα τα επίπεδα (European Commission, 2023; ΕΑΔ, 2022).

3.4 Ο ρόλος της εγκληματολογικής λογιστικής στον εντοπισμό και την πρόληψη

Η εγκληματολογική λογιστική (forensic accounting) αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον αθλητισμό, καθώς συνδυάζει εξειδικευμένες ελεγκτικές τεχνικές, ανάλυση χρηματοοικονομικών δεδομένων και ποινικοοικονομική διερεύνηση με σκοπό τον εντοπισμό και την τεκμηρίωση παρατυπιών και οικονομικών εγκλημάτων (Horwood, Young & Leiner, 2012). Στο σύγχρονο αθλητικό οικοσύστημα, όπου οι οικονομικές συναλλαγές έχουν αυξηθεί σημαντικά λόγω επενδύσεων, χορηγιών, τηλεοπτικών δικαιωμάτων και στοιχηματικών δραστηριοτήτων, η ανάγκη για διαφανείς και ελεγχόμενες διαδικασίες είναι επιτακτική (Andreff & Szymanski, 2020).

Εντοπισμός οικονομικών παραβάσεων και αθέμιτων συναλλαγών

Η εγκληματολογική λογιστική συμβάλλει στην αναγνώριση ύποπτων οικονομικών ροών, στην ανίχνευση μη καταγεγραμμένων συναλλαγών και στην αποκάλυψη διαδικασιών που αποσκοπούν στη συγκάλυψη παράνομων δραστηριοτήτων, όπως η δωροδοκία, οι υπεξαιρέσεις, οι παράτυπες μεταγραφές και η παράνομη διακίνηση κεφαλαίων (Gottschalk & Smith, 2011). Στον χώρο του αθλητισμού, αυτές οι πρακτικές συχνά συνδέονται με κυκλώματα match-fixing, αδιαφανείς χορηγικές συμφωνίες και κατάχρηση δημόσιων πόρων (Europol–Interpol, 2021).

Με εργαλεία όπως η ανάλυση χρηματοοικονομικών αναλογιών, τα συστήματα παρακολούθησης συναλλαγών και η τεχνική του data analytics, οι ειδικοί της εγκληματολογικής λογιστικής μπορούν να εντοπίζουν ασυνήθιστες συναλλαγές, να αποκαλύπτουν περίπλοκες δομές χρηματοδότησης και να συγκεντρώνουν αποδεικτικά στοιχεία για δικαστική αξιοποίηση (Bhasin, 2016). Ο ρόλος αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός σε περιπτώσεις όπου οι παρατυπίες εκτείνονται σε διεθνείς συναλλαγές ή σε πολλαπλά επίπεδα διοίκησης.

Ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας

Η εγκληματολογική λογιστική συμβάλλει στη βελτίωση των προτύπων εταιρικής διακυβέρνησης και στην ενίσχυση της διαφάνειας μέσω συστηματικής αξιολόγησης εσωτερικών ελέγχων, διαδικασιών και μηχανισμών εποπτείας (Rezaee, 2020). Στον αθλητισμό, όπου η λογοδοσία συχνά είναι περιορισμένη λόγω αυτονομίας των αθλητικών ομοσπονδιών και έλλειψης ανεξάρτητων ελεγκτικών οργάνων, ο ρόλος αυτός καθίσταται καθοριστικός για την πρόληψη της διαφθοράς (Henry & Lee, 2021).

Επιπλέον, η εφαρμογή προγραμμάτων κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance) και συστημάτων whistleblowing ενισχύει την κουλτούρα ακεραιότητας, ενώ παράλληλα επιτρέπει την ανώνυμη αναφορά παρατυπιών χωρίς τον φόβο αντιποίνων (OECD, 2020). Οι μηχανισμοί αυτοί αποτελούν κεντρικά εργαλεία προληπτικής δράσης και μπορούν να μειώσουν σημαντικά τον κίνδυνο εμφάνισης παράνομων πρακτικών σε αθλητικούς οργανισμούς.

Υποστήριξη δικαστικών και ελεγκτικών αρχών

Η εγκληματολογική λογιστική παρέχει τεκμηριωμένα και αναλυτικά στοιχεία που μπορούν να αξιοποιηθούν σε δικαστικές διαδικασίες και πειθαρχικούς ελέγχους, διευκολύνοντας την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβίασης της νομοθεσίας και των δεοντολογικών κανόνων (Crumbley, Heitger & Smith, 2017). Στον αθλητισμό, η συμβολή αυτή είναι κρίσιμη λόγω της συχνής ύπαρξης περίπλοκων νομικών και οικονομικών δικτύων που απαιτούν εξειδικευμένη γνώση για την αποδόμηση και τεκμηρίωσή τους (UNODC, 2022). Η συνεργασία εγκληματολογικών λογιστών με διεθνείς οργανισμούς, όπως η Interpol, η Europol, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η GRECO, έχει ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των ερευνών και έχει συμβάλει στη δημιουργία κοινών πρωτοκόλλων ανάλυσης και ελέγχου (Council of Europe, 2022).

Προληπτική λειτουργία και εκπαίδευση

Πέρα από τον εντοπισμό παρανομιών, η εγκληματολογική λογιστική έχει και σημαντικό προληπτικό ρόλο, καθώς συμβάλλει στην εκπαίδευση στελεχών και αθλητικών φορέων για θέματα διαφάνειας, χρηστής διακυβέρνησης και διαχείρισης κινδύνου (Bhasin, 2016). Η εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης συμβάλλει στην καλλιέργεια ηθικού πλαισίου σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, μειώνοντας το ενδεχόμενο εμφάνισης φαινομένων διαφθοράς.

Συμπέρασμα

Η εγκληματολογική λογιστική αποτελεί κεντρικό πυλώνα για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον αθλητισμό, προσφέροντας εργαλεία τόσο για τον εντοπισμό και την τεκμηρίωση παρατυπιών όσο και για την πρόληψη και ενίσχυση της θεσμικής διαφάνειας. Ο συνδυασμός εσωτερικών ελέγχων, τεχνολογικών μέσων, συνεργασίας με διεθνείς αρχές και εκπαιδευτικών προγραμμάτων καθιστά την εγκληματολογική λογιστική στρατηγικό εργαλείο για τη διασφάλιση ακεραιότητας και βιώσιμης ανάπτυξης στον αθλητικό τομέα.

Κεφάλαιο 4: Μελέτες Περίπτωσης (Case Studies)

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα διαφθοράς στον αθλητισμό, τα οποία αποτυπώνουν με σαφήνεια τη δομή, τα κίνητρα και τις θεσμικές αδυναμίες που επιτρέπουν την ανάπτυξη οργανωμένων φαινομένων απάτης και χειραγώγησης. Μέσα από την ανάλυση του διεθνούς σκανδάλου της FIFA (2015) και της ελληνικής υπόθεσης «Στοιχίωμα 2013», αναδεικνύονται τόσο οι ομοιότητες στους μηχανισμούς διαφθοράς όσο και οι διαφορές ως προς το θεσμικό περιβάλλον και την κλίμακα δράσης. Η μελέτη των δύο υποθέσεων επιτρέπει την κατανόηση των συστημικών παραγόντων που συνέβαλαν στη διάπραξη των παραβάσεων και προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα για τον ρόλο της εποπτείας, των ρυθμιστικών μηχανισμών και της εγκληματολογικής λογιστικής. Μέσω της συγκριτικής προσέγγισης, το κεφάλαιο επιδιώκει να συνθέσει κρίσιμα ευρήματα σχετικά με τις δυναμικές της διαφθοράς, ενισχύοντας τη θεωρητική και πρακτική κατανόηση του φαινομένου στον σύγχρονο αθλητισμό.

4.1 Το σκάνδαλο της FIFA (2015)

Το σκάνδαλο της FIFA το 2015 αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες υποθέσεις διαφθοράς στην ιστορία του παγκόσμιου αθλητισμού και αποτελεί εμβληματικό παράδειγμα για την ανάλυση των μηχανισμών, των κινήτρων και των θεσμικών αδυναμιών που επιτρέπουν την ανάπτυξη διαφθοράς σε διεθνείς αθλητικούς οργανισμούς. Η υπόθεση, που οδήγησε σε δεκάδες συλλήψεις υψηλόβαθμων στελεχών, αποκάλυψε ένα εκτεταμένο δίκτυο δωροδοκιών, απάτης, νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και αθέμιτων οικονομικών πρακτικών, το οποίο λειτουργούσε επί δεκαετίες (BBC, 2015).

Η έρευνα των αμερικανικών αρχών —του Υπουργείου Δικαιοσύνης (U.S. Department of Justice) και του FBI— αποκάλυψε ότι στελέχη της FIFA είχαν λάβει εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια σε δωροδοκίες και παράνομες πληρωμές από εταιρείες μάρκετινγκ και τηλεοπτικών δικαιωμάτων, σε αντάλλαγμα για την ανάθεση διεθνών διοργανώσεων, εμπορικά συμβόλαια και δικαιώματα μετάδοσης (DOJ, 2015). Οι πληρωμές γίνονταν μέσω σύνθετων χρηματοοικονομικών δικτύων, υπεράκτιων εταιρειών και μεσάζοντων, γεγονός που αποκαλύπτει τον τρόπο με τον οποίο η ασυμμετρία πληροφόρησης και η έλλειψη ελέγχων μπορούν να οδηγήσουν σε συστηματική διαφθορά (Hill, 2016).

Η αποκάλυψη της υπόθεσης ανέδειξε σοβαρές δομικές αδυναμίες στη διακυβέρνηση της FIFA. Η οργάνωση λειτουργούσε με σημαντική αυτονομία, περιορισμένη διαφάνεια και ελάχιστη λογοδοσία.

Οι διαδικασίες ψηφοφορίας για την ανάθεση Παγκοσμίων Κυπέλλων, καθώς και οι οικονομικές συμφωνίες, γίνονταν χωρίς εξωτερικό έλεγχο ή ανεξάρτητη αξιολόγηση, επιτρέποντας τη συγκέντρωση ισχύος σε ορισμένα άτομα και επιτροπές (Jennings, 2015). Επιπλέον, η έλλειψη εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου και η περιορισμένη δυνατότητα εποπτείας από κράτη ή διεθνείς θεσμούς συνέβαλαν στη διαχρονική συντήρηση της αδιαφάνειας.

Το σκάνδαλο της FIFA αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής της θεωρίας εντολέα–εντολοδόχου (principal–agent), καθώς τα στελέχη που εκπροσωπούσαν την οργάνωση (agents) ενεργούσαν προς ίδιον όφελος, παρακάμπτοντας το συμφέρον των μελών της παγκόσμιας ποδοσφαιρικής κοινότητας (principals). Η ύπαρξη συγκεντρωμένης εξουσίας, η περιορισμένη εποπτεία και η πολυπλοκότητα των διεθνών οικονομικών συναλλαγών επέτρεψαν τη δημιουργία παραβατικών συμπεριφορών χωρίς άμεσο κίνδυνο αποκάλυψης (Sugden & Tomlinson, 2017).

Παράλληλα, το σκάνδαλο ανέδειξε τον ρόλο της εγκληματολογικής λογιστικής στην αποκάλυψη και τεκμηρίωση πολύπλοκων οικονομικών εγκλημάτων. Οι ερευνητικές αρχές αξιοποίησαν τεχνικές ανάλυσης τραπεζικών συναλλαγών, παρακολούθηση χρηματοροών και εξέταση οικονομικών καταστάσεων για την ανίχνευση ύποπτων πληρωμών και την ανασύνθεση του κυκλώματος δωροδοκιών (Interpol, 2016). Η συστηματική συλλογή οικονομικών δεδομένων επέτρεψε τον εντοπισμό διαδρομών χρήματος που συνδέονταν με συγκεκριμένα στελέχη και εταιρείες μάρκετινγκ.

Η υπόθεση είχε σημαντικές επιπτώσεις στη διεθνή αθλητική σκηνή και οδήγησε σε πίεση για θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Μετά το σκάνδαλο, η FIFA προχώρησε σε αλλαγές στη διακυβέρνησή της, ενισχύοντας τη διαφάνεια στις οικονομικές συναλλαγές, βελτιώνοντας τη διαδικασία ανάθεσης διοργανώσεων και εισάγοντας νέους μηχανισμούς εποπτείας και εσωτερικού ελέγχου (FIFA, 2017). Ωστόσο, πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν αντιμετωπίζουν πλήρως τα βαθύτερα συστημικά προβλήματα και ότι η ανάγκη για εξωτερικό και ανεξάρτητο έλεγχο παραμένει (Pielke, 2019).

Επιπλέον, το σκάνδαλο επηρέασε την εμπιστοσύνη του κοινού στην αξιοπιστία του διεθνούς ποδοσφαίρου. Οι αποκαλύψεις για εκτεταμένη διαφθορά ενίσχυσαν τον σκεπτικισμό των φιλάθλων, μείωσαν την κοινωνική νομιμοποίηση του οργανισμού και ανέδειξαν την ανάγκη για συνολική αναδιάρθρωση της παγκόσμιας αθλητικής διακυβέρνησης (Maennig, 2021). Παράλληλα, ανέδειξαν την ευαλωτότητα των μεγάλων αθλητικών θεσμών σε φαινόμενα διαφθοράς όταν απουσιάζει η θεσμική λογοδοσία.

Συμπερασματικά, το σκάνδαλο της FIFA το 2015 αποτελεί ένα κομβικό case study που δείχνει πώς συνδυάζονται οικονομικά κίνητρα, θεσμικές αδυναμίες και διαχρονική αδιαφάνεια για τη δημιουργία ενός συστήματος εκτεταμένης διαφθοράς. Η υπόθεση προσφέρει πολύτιμα διδάγματα για τη σημασία της εγκληματολογικής λογιστικής, τη θεσμική αναδιοργάνωση των αθλητικών οργανισμών και την ανάγκη αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου σε διεθνές επίπεδο.

4.2 Η υπόθεση «Στοίχημα 2013» στην Ελλάδα

Η υπόθεση «Στοίχημα 2013» αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες έρευνες για χειραγώγηση αγώνων στην Ελλάδα μετά το Κορίνθις και ανέδειξε εκ νέου το εκτεταμένο πρόβλημα διαφθοράς στο ελληνικό ποδόσφαιρο. Η υπόθεση συνδέθηκε με παράνομο στοιχηματισμό, χειραγώγηση αποτελεσμάτων και οικονομικές συναλλαγές που αφορούσαν αθλητές, διοικητικούς παράγοντες και άτομα με πρόσβαση σε δίκτυα στοιχηματισμού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (UEFA, 2013).

Η υπόθεση ξεκίνησε μετά από αναφορές της UEFA προς την Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία και τις εισαγγελικές αρχές, μέσω του συστήματος Early Warning System (EWS), το οποίο εντόπισε ασυνήθιστη στοιχηματική δραστηριότητα σε σειρά αγώνων της Football League και χαμηλότερων κατηγοριών (Council of Europe, 2014). Η αυξημένη στοιχηματική κίνηση σε συγκεκριμένα αποτελέσματα, σε συνδυασμό με πληροφορίες από διεθνείς εταιρείες integrity monitoring, οδήγησε στην έναρξη μιας μεγάλης έρευνας.

Οι έρευνες αποκάλυψαν ότι υπήρχαν οργανωμένα δίκτυα που συντόνιζαν τη χειραγώγηση αγώνων με σκοπό την αποκόμιση οικονομικού κέρδους μέσω στοιχηματικών πλατφορμών, κυρίως στην ασιατική αγορά, όπου το ρυθμιστικό πλαίσιο είναι πιο χαλαρό και οι στοιχηματικές αποδόσεις μπορούν εύκολα να επηρεαστούν (Manoli & Antonopoulos, 2015). Σε αρκετές περιπτώσεις, οι μαρτυρίες και τα στοιχεία ανέδειξαν την άμεση εμπλοκή διοικητικών στελεχών ομάδων, οι οποίοι φέρονταν να ασκούν πιέσεις σε παίκτες ή διαιτητές για διαμόρφωση αποτελεσμάτων.

Η υπόθεση ανέδειξε τις συστημικές αδυναμίες του ελληνικού ποδοσφαίρου, όπως η περιορισμένη εποπτεία, η έλλειψη αποτελεσματικών ελεγκτικών μηχανισμών και η ύπαρξη πελατειακών σχέσεων μεταξύ αθλητικών φορέων και εξωθεσμικών παραγόντων (Antonopoulos & Papanicolaou, 2018). Η ασυμμετρία πληροφόρησης, η αδιαφάνεια στις οικονομικές ροές και η δυσκολία παρακολούθησης συναλλαγών δημιούργησαν περιβάλλον όπου τα κυκλώματα στοιχηματισμού μπορούσαν να λειτουργούν με σχετική ατιμωρησία.

Οι διωκτικές αρχές αξιοποίησαν στοιχεία τηλεφωνικών συνομιλιών, τραπεζικών κινήσεων και μαρτυριών, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν οι τεχνικές εγκληματολογικής λογιστικής για την ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών, την αναγνώριση μοτίβων πληρωμών και τη σύνδεση των χρηματοροών με συγκεκριμένα πρόσωπα και αγώνες (Bellós, 2016). Η ανάλυση λογαριασμών και οικονομικών δραστηριοτήτων βοήθησε στη χαρτογράφηση του δικτύου και την τεκμηρίωση της υπόθεσης.

Ωστόσο, η υπόθεση ανέδειξε και τις αδυναμίες του ελληνικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Παρά το εκτεταμένο ερευνητικό έργο, η εκδίκαση της υπόθεσης καθυστέρησε σημαντικά, ενώ μέρος των αδικημάτων παραγράφηκε λόγω χρονοτριβής, γεγονός που υπονόμωσε την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας και την εμπιστοσύνη του κοινού (Tsitsonis, 2017). Οι ποινικές ευθύνες περιορίστηκαν, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις δεν υπήρξαν καταδικαστικές αποφάσεις για βασικούς εμπλεκόμενους.

Σε επίπεδο κοινωνικής επίδρασης, η υπόθεση συνέβαλε στη διεύρυνση της δυσπιστίας των φιλάθλων απέναντι στο ελληνικό ποδόσφαιρο και ενίσχυσε την αντίληψη ότι οι αγώνες χαμηλών και μεσαίων κατηγοριών είναι ευάλωτοι σε χειραγώγηση. Αυτό επηρέασε αρνητικά τα έσοδα από εισιτήρια, τη δημοτικότητα των διοργανώσεων και την ελκυστικότητα του προϊόντος για επενδυτές και χορηγούς (Maennig, 2021).

Σε θεσμικό επίπεδο, η υπόθεση «Στοίχημα 2013» οδήγησε σε ορισμένες μεταρρυθμίσεις, όπως ενίσχυση των μηχανισμών monitoring, συνεργασία της ΕΠΟ με διεθνείς εταιρείες integrity και αυστηροποίηση των κανονισμών για συμμετοχή σε στοιχηματικές δραστηριότητες (Hellenic Football Federation, 2019). Παρ' όλα αυτά, αναλυτές επισημαίνουν ότι η εφαρμογή των μέτρων αυτών παραμένει ανολοκλήρωτη και ότι η Ελλάδα χρειάζεται έναν πιο ολοκληρωμένο μηχανισμό ελέγχου, αντίστοιχο με τα πρότυπα άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Antonopoulos & Papanicolaou, 2018).

Συνολικά, η υπόθεση «Στοίχημα 2013» αποτελεί σημαντικό case study που δείχνει πώς η θεσμική αδυναμία, η οικονομική πίεση και η έλλειψη εποπτείας δημιουργούν συνθήκες ανάπτυξης κυκλωμάτων χειραγώγησης αγώνων στην Ελλάδα. Η υπόθεση καταδεικνύει την ανάγκη για ενίσχυση της διαφάνειας, αναβάθμιση των ελεγκτικών μηχανισμών, αξιοποίηση της εγκληματολογικής λογιστικής και βαθύτερες θεσμικές μεταρρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του ελληνικού αθλητισμού.

4.3 Συγκριτική ανάλυση: FIFA (2015) και υπόθεση «Στοίχημα 2013»

Η συγκριτική εξέταση των δύο υποθέσεων —του διεθνούς σκανδάλου της FIFA το 2015 και της ελληνικής υπόθεσης «Στοίχημα 2013»— προσφέρει σημαντικές ενδείξεις για τα κοινά μοτίβα και τις διαφοροποιήσεις των φαινομένων διαφθοράς στον αθλητισμό. Παρότι οι δύο υποθέσεις εκτυλίχθηκαν σε εντελώς διαφορετικής κλίμακας οργανωτικά περιβάλλοντα, μοιράζονται κρίσιμες ομοιότητες στους μηχανισμούς αθέμιτων πρακτικών, στα οικονομικά κίνητρα και στις θεσμικές αδυναμίες που επέτρεψαν τη δράση των εμπλεκόμενων δικτύων.

Κοινά μοτίβα: Οργανωμένα δίκτυα και οικονομικά κίνητρα

Κοινό σημείο των δύο υποθέσεων αποτελεί η λειτουργία δομημένων, επαναλαμβανόμενων κυκλωμάτων με σαφή οικονομικά κίνητρα. Στην υπόθεση FIFA, τα στελέχη της ομοσπονδίας εμπλέκονταν σε μαζικές δωροδοκίες, παράνομες πληρωμές και συμφωνίες αξίας εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων, συνδεδεμένες με τηλεοπτικά δικαιώματα, εμπορικά συμβόλαια και αναθέσεις διοργανώσεων (DOJ, 2015· Jennings, 2015). Αντίστοιχα, στο «Στοίχημα 2013», οργανωμένα δίκτυα εντός του ελληνικού ποδοσφαίρου χειραγωγούσαν αποτελέσματα για παράνομο στοιχηματισμό, κυρίως σε ασιατικές αγορές με υψηλή ρευστότητα και χαμηλή εποπτεία (Manoli & Antonopoulos, 2015).

Και στις δύο περιπτώσεις εμφανίζονται:

- παράνομες χρηματοροές,
- χρήση ενδιάμεσων προσώπων,
- συστηματικός σχεδιασμός αθέμιτων ενεργειών,
- εκμετάλλευση αδυναμιών στο θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο.

Αυτό αποδεικνύει ότι η διαφθορά στον αθλητισμό δεν αποτελεί τοπικό φαινόμενο, αλλά μπορεί να αναπτυχθεί σε οποιοδήποτε επίπεδο όταν υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες θεσμικής αδυναμίας και οικονομικών κινήτρων.

Θεωρητική ερμηνεία: Η σχέση εντολέα–εντολοδόχου

Και οι δύο υποθέσεις ερμηνεύονται αποτελεσματικά μέσω της θεωρίας εντολέα–εντολοδόχου (principal–agent). Στη FIFA, υψηλόβαθμα στελέχη ενεργούσαν ως «εντολοδόχοι» με σημαντική αυτονομία, επηρεάζοντας κρίσιμες αποφάσεις προς ίδιον όφελος, χωρίς ουσιαστικό έλεγχο από τα μέλη της παγκόσμιας ομοσπονδίας (Sugden & Tomlinson, 2017).

Στην υπόθεση «Στοίχημα 2013», παράγοντες ομάδων, παίκτες και διαιτητές αξιοποίησαν τη θέση τους για να επηρεάσουν αποτελέσματα, γνωρίζοντας ότι το σύστημα εποπτείας ήταν αδύναμο και οι πιθανότητες εντοπισμού περιορισμένες (Antonopoulos & Papanicolaou, 2018).

Σε αμφότερες τις υποθέσεις, η ασυμμετρία πληροφόρησης —η γνώση που διαθέτουν οι εμπλεκόμενοι έναντι των θεσμών ή του κοινού— αποτέλεσε θεμελιώδη παράγοντα που διευκόλυνε την ανάπτυξη παραβατικών πρακτικών.

Διαφοροποιήσεις: Κλίμακα, θεσμικό πλαίσιο και διεθνής διάσταση

Παρά τις ομοιότητες, υπάρχουν σημαντικές διαφορές.

1. Κλίμακα και διεθνοποίηση

- Το σκάνδαλο FIFA είχε παγκόσμια διάσταση, εμπλέκοντας ανώτατα στελέχη, διεθνείς εταιρείες μάρκετινγκ και χρηματοοικονομικούς οργανισμούς σε πολυηπείρο δίκτυα δωροδοκιών (Hill, 2016).
- Το «Στοίχημα 2013» είχε περιορισμένη γεωγραφική εμβέλεια, αν και συνδεόταν με διεθνείς στοιχηματικές πλατφόρμες.

2. Τύπος αθέμιτης πρακτικής

- FIFA: Στόχος η οικονομική εκμετάλλευση τηλεοπτικών δικαιωμάτων και διοργανώσεων.
- Στοίχημα 2013: Στόχος η οικονομική απόδοση μέσω χειραγώγησης συγκεκριμένων αποτελεσμάτων.

3. Θεσμικοί μηχανισμοί

- Η FIFA, παρά τις αδυναμίες της, διέθετε διεθνές θεσμικό κύρος· η υπόθεση οδήγησε σε άμεσες μεταρρυθμίσεις και διεθνή πίεση (FIFA, 2017).
- Στην Ελλάδα, η αντιμετώπιση της υπόθεσης υπήρξε πιο αργή, με περιορισμένα αποτελέσματα εξαιτίας χρονοτριβής, ασυνεχούς θεσμικής αντίδρασης και αδύναμων ελεγκτικών δομών (Tsitsonis, 2017).

Ο ρόλος της εγκληματολογικής λογιστικής

Η εγκληματολογική λογιστική συνέβαλε σημαντικά και στις δύο υποθέσεις, αν και σε διαφορετικό βαθμό.

- Στη FIFA, χρησιμοποιήθηκαν προηγμένες τεχνικές ανάλυσης χρηματοροών, τραπεζικών συναλλαγών και υπεράκτιων δομών, επιτρέποντας στις αρχές να χαρτογραφήσουν ένα εκτεταμένο δίκτυο διαφθοράς (Interpol, 2016).

- Στο «Στοίχημα 2013», η εγκληματολογική λογιστική συνέβαλε στον εντοπισμό ύποπτων πληρωμών και μοτίβων στοιχηματικών κινήσεων, ωστόσο οι περιορισμένες θεσμικές υποδομές και η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ φορέων περιόρισαν την αποτελεσματικότητα της έρευνας (Bellos, 2016).

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις

Και οι δύο υποθέσεις οδήγησαν σε απώλεια εμπιστοσύνης του κοινού, πλήγμα στο κύρος των οργανισμών και αρνητικές οικονομικές συνέπειες.

Ωστόσο:

- Στη FIFA, το πλήγμα ήταν διεθνές, επηρεάζοντας χορηγούς, τηλεοπτικά δίκτυα και επενδυτές.
- Στο ελληνικό ποδόσφαιρο, η υπόθεση συνέβαλε στη διεύρυνση της ήδη μεγάλης κρίσης εμπιστοσύνης που επικρατεί εδώ και χρόνια (Maennig, 2021).

Συμπέρασμα

Παρά τη διαφορετική κλίμακα, οι δύο υποθέσεις παρουσιάζουν κοινές θεσμικές αδυναμίες: περιορισμένο έλεγχο, συγκέντρωση εξουσίας, οικονομικά κίνητρα και ασυμμετρία πληροφόρησης. Η συγκριτική ανάλυση δείχνει ότι η διαφθορά ενισχύεται όταν οι μηχανισμοί λογοδοσίας είναι ανεπαρκείς και όταν η εγκληματολογική λογιστική δεν εφαρμόζεται συστηματικά. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για ενίσχυση της διαφάνειας, διεθνή συνεργασία και θεσμικές μεταρρυθμίσεις τόσο σε διεθνείς οργανισμούς όσο και στο ελληνικό αθλητικό σύστημα.

Κεφάλαιο 5: Πολιτικές Αντιμετώπισης και Οικονομική Αξιολόγηση

5.1 Μηχανισμοί πρόληψης και ελέγχου σε διεθνές και εθνικό επίπεδο

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της διαφθοράς στον αθλητισμό απαιτεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα μηχανισμών πρόληψης και ελέγχου, οι οποίοι λειτουργούν τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο. Καθώς το φαινόμενο της διαφθοράς είναι διακρατικό, σύνθετο και συνδέεται με μεγάλες οικονομικές ροές και θεσμικές αδυναμίες, η συνεργασία μεταξύ κρατών, διεθνών οργανισμών και αθλητικών φορέων αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για την ενίσχυση της ακεραιότητας και της διαφάνειας (UNODC, 2022).

Διεθνείς μηχανισμοί πρόληψης και ελέγχου

Σε διεθνές επίπεδο, ο ρόλος οργανισμών όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο ΟΗΕ, η EUROPOL, η INTERPOL, η FIFA, η UEFA και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Αντιντόπινγκ (WADA) είναι καθοριστικός. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει θεσπίσει τη Σύμβαση της Μαρσαρτ (Macolin Convention) για την καταπολέμηση της χειραγώγησης αγώνων, η οποία θέτει πρότυπα για τη συνεργασία μεταξύ κρατών, αθλητικών ομοσπονδιών και παρόχων στοιχηματισμού (Council of Europe, 2022). Η σύμβαση αυτή λειτουργεί ως διεθνής νομικός μηχανισμός που ενισχύει την πρόληψη του match-fixing μέσω κοινών πρωτοκόλλων ανταλλαγής πληροφοριών και συντονισμένων δράσεων επιβολής.

Ο ΟΗΕ, μέσω της UNODC, έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές και εκπαιδευτικά προγράμματα για την ενίσχυση της διαφάνειας και την πρόληψη οικονομικού εγκλήματος στον αθλητισμό, με έμφαση στη δημιουργία εθνικών πλαισίων ακεραιότητας και την εφαρμογή εργαλείων εγκληματολογικής λογιστικής (UNODC, 2022). Παράλληλα, η INTERPOL και η EUROPOL διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην ανίχνευση κυκλωμάτων χειραγώγησης αγώνων και παράνομου στοιχηματισμού, αναπτύσσοντας εξειδικευμένες μονάδες και βάσεις δεδομένων (Europol–Interpol, 2021).

Οι διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες, όπως η FIFA και η UEFA, έχουν υιοθετήσει κανονιστικά πλαίσια για την ενίσχυση της ηθικής, της οικονομικής διαφάνειας και της λογοδοσίας. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί το Financial Fair Play, το οποίο επιβάλλει οικονομική πειθαρχία και περιορίζει τις αθέμιτες χρηματοδοτήσεις, συμβάλλοντας στην πρόληψη οικονομικής διαφθοράς (UEFA, 2022). Η FIFA, μέσω του FIFA Integrity Programme, προωθεί προγράμματα εκπαίδευσης και μηχανισμούς αναφοράς παραβάσεων, ενισχύοντας την καλλιέργεια κουλτούρας ακεραιότητας (FIFA, 2022).

Εθνικοί μηχανισμοί πρόληψης και ελέγχου

Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη έχουν αναπτύξει πολυεπίπεδα συστήματα εποπτείας και ελέγχου. Στην Ελλάδα, βασικό ρόλο διαδραματίζουν η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ), η Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού (ΕΕΑ), η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΓΑ) και η Εθνική Πλατφόρμα Αθλητικής Ακεραιότητας (ΕΠΑΘΛΑ). Η ΕΑΔ πραγματοποιεί ελέγχους οικονομικής διαχείρισης, νομιμότητας επιχορηγήσεων και συμμόρφωσης με τους κανόνες διαφάνειας, λειτουργώντας ως κεντρικός μηχανισμός καταπολέμησης της διαφθοράς (ΕΑΔ, 2022).

Η ΕΕΑ ελέγχει τις ΠΑΕ και ΚΑΕ, τις μετοχικές συνθέσεις, τις χρηματοδοτήσεις και τις διοικητικές πρακτικές, αποτρέποντας φαινόμενα αθέμιτης οικονομικής ενίσχυσης και συγκάλυψης παρανομιών. Η ΓΓΑ έχει καθιερώσει το Μητρώο Αθλητικών Σωματείων, επιβάλλοντας υποχρεωτική δημοσιοποίηση οικονομικών στοιχείων και διασφαλίζοντας μεγαλύτερη διαφάνεια στη χρηματοδότηση σωματείων (ΓΓΑ, 2023).

Η ΕΠΑΘΛΑ, σε συνεργασία με την Interpol και το UNODC, λειτουργεί ως εθνικός κόμβος για τον εντοπισμό ύποπτων αγώνων και την αντιμετώπιση του παράνομου στοιχηματισμού, υλοποιώντας σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και διενεργώντας αναλύσεις κινδύνου (Council of Europe, 2022).

Η σημασία της συνεργασίας και της διαλειτουργικότητας

Η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών πρόληψης και ελέγχου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διαλειτουργικότητα και τη συνεργασία μεταξύ φορέων. Η ανταλλαγή πληροφοριών, η κοινή εκπαίδευση, η υιοθέτηση ενιαίων πρωτοκόλλων και η πρόσβαση σε διεθνείς βάσεις δεδομένων ενισχύουν σημαντικά την ικανότητα εντοπισμού και αντιμετώπισης της διαφθοράς (Rezaee, 2020).

Συμπέρασμα

Η πρόληψη και ο έλεγχος της διαφθοράς στον αθλητισμό απαιτούν ένα ολοκληρωμένο πλέγμα μηχανισμών που συνδυάζει διεθνείς θεσμούς, εθνικές αρχές, αθλητικούς οργανισμούς και τεχνολογικά εργαλεία. Η ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της διεθνούς συνεργασίας αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προστασία της ακεραιότητας του αθλητισμού και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών.

5.2 Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας θεσμικών εργαλείων

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των θεσμικών εργαλείων κατά της διαφθοράς στον αθλητισμό αποτελεί κρίσιμο βήμα για τον προσδιορισμό των αδυναμιών, των προκλήσεων και των δυνατοτήτων βελτίωσης των υφιστάμενων μηχανισμών διακυβέρνησης. Παρότι τα διεθνή και εθνικά θεσμικά πλαίσια έχουν ενισχυθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, η πρακτική εφαρμογή τους συχνά παρουσιάζει ασυνεχείς επιδόσεις, περιορισμένη θεσμική συμμόρφωση και ελλείψεις στον μηχανισμό λογοδοσίας (European Commission, 2023).

Σε διεθνές επίπεδο, εργαλεία όπως η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη χειραγώγηση αγώνων (Macolin Convention), οι εκθέσεις GRECO και οι κανονιστικές πρωτοβουλίες της UEFA (Financial Fair Play) έχουν συμβάλει στην ενίσχυση της διαφάνειας και στη δημιουργία κοινών προτύπων χρηστής διακυβέρνησης. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά τους περιορίζεται από την απουσία δεσμευτικών κυρώσεων, την ετερογένεια των εθνικών νομικών συστημάτων και την άνιση εφαρμογή των κανόνων (Council of Europe, 2022). Για παράδειγμα, η GRECO παρέχει υψηλής ποιότητας αξιολογήσεις και συστάσεις, αλλά η συμμόρφωση εξαρτάται πλήρως από την πολιτική βούληση των κρατών-μελών, γεγονός που συχνά καθυστερεί ή περιορίζει την υλοποίηση των μέτρων (GRECO, 2023).

Η UEFA, μέσω του Financial Fair Play, έχει ενισχύσει την οικονομική πειθαρχία και έχει συμβάλει στη μείωση της υπερχρέωσης των ποδοσφαιρικών συλλόγων. Παρά τα θετικά αποτελέσματα, το FFP δέχεται κριτική για ανεπαρκείς μηχανισμούς ελέγχου, «παραθυράκια» στη λογιστική αποτύπωση και αδυναμία αντιμετώπισης των ανισοτήτων μεταξύ πλουσιότερων και μικρότερων συλλόγων (Peeters & Szymanski, 2014). Η άνιση εφαρμογή των κυρώσεων και η διαφορετική διαπραγματευτική ισχύς συλλόγων δημιουργούν ζητήματα θεσμικής αμεροληψίας (Franck, 2014).

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα έχει υλοποιήσει σημαντικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις, όπως την ίδρυση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, την ενίσχυση της Επιτροπής Επαγγελματικού Αθλητισμού και την καθιέρωση του Μητρώου Αθλητικών Σωματείων. Τα εργαλεία αυτά έχουν βελτιώσει τον διοικητικό και οικονομικό έλεγχο και έχουν περιορίσει την αδιαφάνεια στις επιχορηγήσεις και στις λειτουργίες των ομοσπονδιών (ΕΑΔ, 2022). Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά τους υπονομεύεται από θεσμικούς περιορισμούς, όπως η ανεπαρκής στελέχωση, η περιορισμένη διαλειτουργικότητα πληροφοριακών συστημάτων και η περιορισμένη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων.

Σημαντικό ζήτημα αποτελεί επίσης η κουλτούρα συμμόρφωσης. Παρά την ύπαρξη θεσμικού πλαισίου, η πρακτική εφαρμογή των κανόνων συχνά εξαρτάται από τον βαθμό συνεργασίας των αθλητικών οργανισμών —ο οποίος δεν είναι πάντοτε επαρκής— καθώς και από κοινωνικές και πολιτικές πιέσεις που επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων (Henry & Lee, 2021). Η ελλιπής εκπαίδευση στελεχών και η απουσία συστηματικής αξιολόγησης των κινδύνων διαφθοράς περιορίζουν την εμβέλεια των εργαλείων πρόληψης.

Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα των θεσμικών μέτρων επηρεάζεται και από την έλλειψη συντονισμού μεταξύ δημόσιων, αθλητικών και διεθνών φορέων. Η ανταλλαγή δεδομένων, η διασταύρωση πληροφοριών και η υιοθέτηση κοινών πρωτοκόλλων εποπτείας παραμένουν αποσπασματικές, περιορίζοντας την ικανότητα έγκαιρου εντοπισμού και αντιμετώπισης παραβατικών πρακτικών.

Συνολικά, παρότι έχει σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος στη δημιουργία και εφαρμογή θεσμικών εργαλείων κατά της διαφθοράς, η αποτελεσματικότητά τους παραμένει μερική και ανισομερής. Η ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου, η αύξηση της θεσμικής ανεξαρτησίας, η ενίσχυση της εκπαίδευσης και η υιοθέτηση ενιαίων πρακτικών εποπτείας σε διεθνές επίπεδο αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την περαιτέρω βελτίωση της θεσμικής αποτελεσματικότητας.

5.3 Ανάλυση κόστους–οφέλους των πολιτικών διαφάνειας

Η ανάλυση κόστους–οφέλους (cost–benefit analysis) αποτελεί ένα από τα βασικότερα εργαλεία αξιολόγησης δημόσιας πολιτικής, επιτρέποντας τη συστηματική εκτίμηση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων συγκεκριμένων παρεμβάσεων. Στον χώρο του αθλητισμού, η εφαρμογή πολιτικών διαφάνειας και μηχανισμών ακεραιότητας αποσκοπεί στη μείωση των φαινομένων διαφθοράς, στη βελτίωση της χρηστής διακυβέρνησης και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς τους θεσμούς. Η ανάλυση κόστους–οφέλους στην περίπτωση αυτή αξιολογεί την αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις άμεσες δαπάνες εφαρμογής όσο και τα απτά και άυλα οφέλη που προκύπτουν σε μακροπρόθεσμη βάση.

Κόστη εφαρμογής πολιτικών διαφάνειας

Τα βασικά κόστη που συνδέονται με την εφαρμογή πολιτικών διαφάνειας στον αθλητισμό περιλαμβάνουν:

- Διοικητικό και λειτουργικό κόστος, που αφορά την εγκαθίδρυση μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, την πιστοποίηση διαδικασιών, τη στελέχωση εποπτικών αρχών και την παροχή τεχνολογικών υποδομών (όπως συστήματα παρακολούθησης συναλλαγών ή ηλεκτρονικά μητρώα).
- Κόστος εκπαίδευσης και κατάρτισης, το οποίο αφορά την ενημέρωση αθλητικών στελεχών, διοικητικών υπαλλήλων και αθλητών σχετικά με τους κανόνες δεοντολογίας, τη διαχείριση κινδύνων και τον εντοπισμό παρατυπιών.
- Κόστος συμμόρφωσης, δηλαδή τις δαπάνες που απαιτούνται για την προσαρμογή συλλόγων, ομοσπονδιών και επαγγελματικών ομάδων στα νέα κανονιστικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένων ελέγχων, πιστοποιήσεων και διαδικασιών διαφάνειας.
- Τεχνολογικό κόστος, το οποίο περιλαμβάνει ψηφιακές πλατφόρμες οικονομικής διαχείρισης, λογισμικά παρακολούθησης, συστήματα whistleblowing και εργαλεία ανάλυσης δεδομένων.

Αν και τα κόστη αυτά μπορεί να είναι σημαντικά, αποτελούν επένδυση στη θεσμική σταθερότητα και στην πρόληψη μελλοντικών σκανδάλων, τα οποία συνήθως κοστίζουν πολλαπλάσια.

Οφέλη εφαρμογής πολιτικών διαφάνειας

Τα οφέλη των πολιτικών διαφάνειας υπερβαίνουν την άμεση οικονομική διάσταση και αφορούν ένα ευρύ φάσμα οικονομικών, κοινωνικών και θεσμικών παραγόντων:

- *Μείωση κακοδιαχείρισης και οικονομικών απωλειών*
 Η ενίσχυση των ελέγχων και της λογοδοσίας συμβάλλει στη δραστική μείωση περιστατικών υπεξαίρεσης, αδιαφανών αναθέσεων, παράνομων ενισχύσεων και σπατάλης πόρων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα θετική επίδραση στα δημόσια οικονομικά και στην οικονομική υγεία των αθλητικών οργανισμών.
- *Αύξηση της εμπιστοσύνης επενδυτών και χορηγών*
 Οι οργανισμοί που επιδεικνύουν υψηλό επίπεδο διαφάνειας και χρηστής διακυβέρνησης προσελκύουν περισσότερες επενδύσεις, χορηγίες και συνεργασίες. Η θεσμική αξιοπιστία μειώνει τον επενδυτικό κίνδυνο και ενισχύει τη βιώσιμη χρηματοδότηση.

- *Βελτίωση της ποιότητας του ανταγωνισμού*
Με την καταπολέμηση φαινομένων όπως η χειραγώγηση αγώνων ή οι παράνομες οικονομικές ενισχύσεις, οι πολιτικές διαφάνειας ενισχύουν την αξιοπιστία του αγωνιστικού αποτελέσματος και διατηρούν τη νομιμότητα του ανταγωνισμού.
- *Μείωση κοινωνικού κόστους και ενίσχυση θεσμικής εμπιστοσύνης*
Η κοινωνική εμπιστοσύνη προς τους αθλητικούς θεσμούς αυξάνεται όταν η διαφθορά μειώνεται. Αυτό έχει θετικό αντίκτυπο στη συμμετοχή στον αθλητισμό, στη δημόσια αποδοχή πολιτικών χρηματοδότησης και στην κοινωνική συνοχή.
- *Πρόληψη μελλοντικών σκανδάλων*
Τα συστήματα ελέγχου και η εγκληματολογική λογιστική λειτουργούν αποτρεπτικά, μειώνοντας τον κίνδυνο μελλοντικών σκανδάλων, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις προκαλούν τεράστιες οικονομικές και θεσμικές ζημιές (όπως στην περίπτωση FIFA 2015).

Συνολική εκτίμηση

Η συνολική ανάλυση κόστους–οφέλους δείχνει ότι, παρά το σημαντικό αρχικό οικονομικό και διοικητικό κόστος, οι πολιτικές διαφάνειας αποδίδουν πολλαπλάσια οφέλη σε μακροπρόθεσμη βάση. Ενισχύουν τους θεσμούς, μειώνουν τις οικονομικές απώλειες, αυξάνουν την εμπιστοσύνη της αγοράς και συμβάλλουν σε ένα σταθερό, ανταγωνιστικό και δίκαιο αθλητικό περιβάλλον.

5.4 Καλές πρακτικές και προτάσεις βελτίωσης

Η διεθνής εμπειρία παρέχει ένα σύνολο καλών πρακτικών που μπορούν να αποτελέσουν σημείο αναφοράς για την ενίσχυση της διαφάνειας και την αντιμετώπιση της διαφθοράς στον αθλητισμό. Οι πρακτικές αυτές βασίζονται σε μοντέλα που έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία από οργανισμούς όπως η UEFA, η FIFA, η UK Sport Integrity Unit, η CONI της Ιταλίας και η Australian Sports Integrity Commission.

Καλές πρακτικές

- Ενίσχυση μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου με ανεξάρτητες επιτροπές, διασταύρωση οικονομικών στοιχείων και τακτικούς ελέγχους.
- Υποχρεωτική δημοσιοποίηση οικονομικών καταστάσεων από αθλητικούς φορείς, προϋπολογισμών, χορηγιών και αναθέσεων έργων.
- Εισαγωγή συστημάτων whistleblowing, με πλήρη προστασία καταγγελλόντων.

- Ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών διαφάνειας, με δημόσια πρόσβαση στα οικονομικά και διοικητικά δεδομένα.
- Εκπαιδευτικά προγράμματα δεοντολογίας, υποχρεωτικά για αθλητές, προπονητές και στελέχη ομοσπονδιών.
- Αυστηρά ρυθμιστικά πλαίσια για το αθλητικό στοίχημα, με συνεργασία μεταξύ αθλητικών οργανισμών, στοιχηματικών εταιρειών και αστυνομικών αρχών.
- Χρήση σύγχρονων εργαλείων εγκληματολογικής λογιστικής και big data analytics για εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών.

Προτάσεις βελτίωσης για την Ελλάδα

- Ενίσχυση της ΕΑΔ και της ΕΕΑ με περισσότερους πόρους και εξειδικευμένο προσωπικό.
- Υιοθέτηση μόνιμου μηχανισμού αξιολόγησης διαφάνειας για ομοσπονδίες και σωματεία.
- Καθιέρωση αυστηρότερων κριτηρίων χρηματοδότησης συνδεδεμένων με δείκτες διαφάνειας.
- Θεσμοθέτηση ανεξάρτητης πλατφόρμας παρακολούθησης στοιχηματικής δραστηριότητας για το ελληνικό πρωτάθλημα.
- Υποχρεωτική εφαρμογή δεοντολογικού κώδικα και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικής

6.1 Σύνοψη βασικών ευρημάτων

Η παρούσα έρευνα ανέδειξε ότι η διαφθορά στον αθλητισμό συνιστά ένα σύνθετο και πολυεπίπεδο φαινόμενο, το οποίο δεν περιορίζεται σε μεμονωμένες παραβατικές συμπεριφορές, αλλά συνδέεται στενά με το οικονομικό, θεσμικό και κοινωνικό πλαίσιο λειτουργίας του αθλητικού οικοσυστήματος. Μέσα από τη θεωρητική προσέγγιση και την τεκμηριωμένη ανάλυση, προέκυψε ότι οι βασικοί μηχανισμοί που τροφοδοτούν τη διαφθορά –όπως η ασυμμετρία πληροφόρησης, η ανεπαρκής εποπτεία, τα ισχυρά οικονομικά κίνητρα και η έλλειψη διαφάνειας– αποτελούν διαχρονικές παθογένειες που επηρεάζουν τόσο τις αθλητικές οργανώσεις όσο και τις αγορές που συνδέονται με αυτές.

Σε επίπεδο θεωρητικού πλαισίου, επιβεβαιώθηκε ότι οι οικονομικές θεωρίες, όπως η ορθολογική επιλογή, η θεωρία εντολέα–εντολοδόχου και τα οικονομικά της πληροφόρησης, προσφέρουν ιδιαίτερα χρήσιμα εργαλεία κατανόησης της παραβατικής συμπεριφοράς στον αθλητισμό. Οι θεωρίες αυτές συμβάλλουν στην ερμηνεία των κινήτρων που καθιστούν τη διαφθορά «ορθολογική επιλογή» για ορισμένους δρώντες, ιδιαίτερα όταν τα προσδοκώμενα οικονομικά οφέλη υπερβαίνουν το ρίσκο κυρώσεων.

Στην ανάλυση του θεσμικού πλαισίου, η έρευνα έδειξε ότι, παρότι σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν αναπτυχθεί σημαντικοί μηχανισμοί εποπτείας (π.χ. GRECO, UEFA Financial Fair Play, διεθνείς συμβάσεις κατά της διαφθοράς), η εφαρμογή τους παραμένει άνιση και συχνά ανεπαρκής. Στο ελληνικό πλαίσιο, αναγνωρίστηκε πρόοδος σε επίπεδο νομοθεσίας, αλλά επίμονες αδυναμίες σε εφαρμογή, συντονισμό και έλεγχο.

Οι οικονομικές επιπτώσεις της διαφθοράς αποδείχθηκαν ιδιαίτερα σημαντικές. Σε μικροοικονομικό επίπεδο, η διαφθορά υπονομεύει τη βιωσιμότητα των αθλητικών οργανισμών, διαταράσσουν τη λειτουργία της αγοράς και τη δίκαιη κατανομή πόρων. Σε μακροοικονομικό επίπεδο, προκαλεί στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό, αποθαρρύνει επενδύσεις, πλήττει τα δημόσια οικονομικά και μειώνει την κοινωνική εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς.

Η συγκριτική μελέτη περιπτώσεων, όπως το σκάνδαλο της FIFA (2015) και η ελληνική υπόθεση χειραγώγησης αγώνων του 2013, κατέδειξε ότι τα φαινόμενα αυτά δεν αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά, αλλά ενδεικτικά της δομικής φύσης της διαφθοράς στον αθλητισμό. Κοινά χαρακτηριστικά τους είναι η θεσμική αδυναμία ελέγχου, η εμπλοκή υψηλόβαθμων στελεχών και η ύπαρξη ισχυρών χρηματοοικονομικών κινήτρων.

Τέλος, αναδείχθηκε ο κρίσιμος ρόλος της εγκληματολογικής λογιστικής ως εργαλείου εντοπισμού, ανάλυσης και πρόληψης φαινομένων διαφθοράς. Η συστηματική εφαρμογή της μπορεί να ενισχύσει τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών ελέγχου, προσφέροντας πρακτικές λύσεις για τη μείωση των κινδύνων.

Συνολικά, τα ευρήματα της μελέτης επιβεβαιώνουν ότι η αντιμετώπιση της διαφθοράς στον αθλητισμό απαιτεί μια ολιστική, πολυεπίπεδη και θεσμικά συνεκτική προσέγγιση, η οποία συνδυάζει οικονομική ανάλυση, αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο και σύγχρονα εργαλεία ελέγχου.

6.2 Απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα μελέτη επιχείρησε να διερευνήσει τα βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με τη φύση, τους μηχανισμούς και τις οικονομικές επιπτώσεις της διαφθοράς στον αθλητισμό, αξιοποιώντας θεωρητικά μοντέλα, θεσμικό πλαίσιο και εμπειρικές μελέτες περίπτωσης. Τα ερευνητικά ευρήματα επιτρέπουν την παροχή τεκμηριωμένων απαντήσεων στα ερωτήματα αυτά.

- *Ποιες είναι οι κυριότερες μορφές διαφθοράς στον αθλητισμό και ποια θεσμικά ή οικονομικά χαρακτηριστικά τις εννοούν;*

Η ανάλυση κατέδειξε ότι οι βασικές μορφές διαφθοράς —χειραγώγηση αγώνων, δωροδοκία, οικονομική κακοδιαχείριση και συγκάλυψη ντόπινγκ— προκύπτουν από ένα πλέγμα παραγόντων που περιλαμβάνει την ασυμμετρία πληροφόρησης, την ανεπαρκή εποπτεία, τη χαμηλή λογοδοσία και τα έντονα οικονομικά κίνητρα που δημιουργεί η εμπορευματοποίηση του αθλητικού προϊόντος. Το θεσμικό περιβάλλον εμφανίζεται συχνά ατελές, με σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ εθνικών και διεθνών μηχανισμών ελέγχου.

- *Με ποιον τρόπο ο αθλητισμός, ως οικονομική αγορά, παράγει συνθήκες που αυξάνουν τον κίνδυνο διαφθοράς;*

Ο αθλητισμός λειτουργεί ως ένα εξαιρετικά κερδοφόρο οικονομικό σύστημα, όπου μεγάλα χρηματικά ποσά διακινούνται μέσω χορηγιών, τηλεοπτικών δικαιωμάτων, στοιχηματικών δραστηριοτήτων και εμπορικών συμφωνιών. Η συγκέντρωση ισχύος σε λίγους θεσμικούς φορείς, η αδιαφάνεια στη διαχείριση πόρων και ο υψηλός βαθμός διαπλοκής μεταξύ ιδιωτικών συμφερόντων και αθλητικών οργανισμών δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για αθέμιτες πρακτικές.

- *Ποιες είναι οι οικονομικές, θεσμικές και κοινωνικές επιπτώσεις της διαφθοράς;*

Τα ευρήματα επιβεβαίωσαν ότι η διαφθορά οδηγεί σε σημαντικές οικονομικές απώλειες για αθλητικούς οργανισμούς, υπονομεύει τον υγιή ανταγωνισμό και δημιουργεί στρεβλώσεις στην αγορά. Σε κοινωνικό επίπεδο, πλήττει την εμπιστοσύνη των πολιτών και μειώνει τη θεσμική νομιμοποίηση των οργανισμών. Στο επίπεδο των δημόσιων οικονομικών, η κακοδιαχείριση πόρων και η αναποτελεσματική εποπτεία επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό και ακυρώνουν τον αναπτυξιακό ρόλο του αθλητισμού.

- *Ποιος είναι ο ρόλος της εγκληματολογικής λογιστικής στην ανίχνευση και πρόληψη της διαφθοράς;*

Η εγκληματολογική λογιστική αναδεικνύεται ως καθοριστικός μηχανισμός εντοπισμού και αποτροπής φαινομένων διαφθοράς. Τα εργαλεία της—ανάλυση οικονομικών συναλλαγών, εντοπισμός ανωμαλιών, εσωτερικοί έλεγχοι, τεχνικές τεκμηρίωσης—παρέχουν τη δυνατότητα έγκαιρης ανίχνευσης ύποπτων δραστηριοτήτων και ενισχύουν τη λογοδοσία των οργανισμών. Η αποτελεσματικότητά της αυξάνεται όταν ενσωματώνεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο διαφάνειας και θεσμικής εποπτείας.

- *Ποια συμπεράσματα προκύπτουν από τη συγκριτική μελέτη των περιπτώσεων FIFA (2015) και του σκανδάλου στοιχηματισμού (Ελλάδα 2013);*

Η συγκριτική ανάλυση έδειξε ότι, παρά τις διαφορές στην κλίμακα και στη διεθνή διάσταση των δύο σκανδάλων, και στις δύο περιπτώσεις παρατηρήθηκαν παρόμοια πρότυπα: θεσμική αδυναμία, συγκέντρωση εξουσίας, ανεπαρκής εποπτεία και οικονομικά κίνητρα που οδήγησαν σε χειραγώγηση αποτελεσμάτων και οικονομικές παρατυπίες. Και οι δύο περιπτώσεις αναδεικνύουν την ανάγκη για ανεξάρτητους μηχανισμούς ελέγχου, ενισχυμένη διαφάνεια και συστηματική εφαρμογή εργαλείων εγκληματολογικής λογιστικής.

Συνολικά, η μελέτη επιβεβαιώνει ότι η διαφθορά στον αθλητισμό αποτελεί δομικό πρόβλημα που απαιτεί πολυεπίπεδη προσέγγιση, συνδυάζοντας οικονομικές, θεσμικές και ελεγκτικές πολιτικές για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του αθλητικού συστήματος.

6.3 Τεκμηριωμένες προτάσεις πολιτικής

Με βάση τα θεωρητικά και εμπειρικά ευρήματα της παρούσας μελέτης, καθίσταται σαφές ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση της διαφθοράς στον αθλητισμό προϋποθέτει ένα πολυεπίπεδο και συντονισμένο πλαίσιο πολιτικών, το οποίο θα συνδυάζει τη θεσμική θωράκιση, τη διαφάνεια, την οικονομική λογοδοσία και την καλλιέργεια κουλτούρας ακεραιότητας.

Η διαφθορά, όπως αναδείχθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, δεν αποτελεί μόνο ζήτημα ατομικής παραβατικότητας, αλλά δομικό πρόβλημα διακυβέρνησης, που συνδέεται με ασυμμετρία πληροφόρησης, αδύναμους μηχανισμούς ελέγχου και ανεπαρκή εποπτεία των οικονομικών ροών.

Σε θεσμικό επίπεδο, κεντρική προτεραιότητα θα πρέπει να αποτελεί η ενίσχυση της ανεξαρτησίας και των αρμοδιοτήτων των εποπτικών αρχών στον αθλητισμό, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η αποτελεσματικότητα φορέων όπως η Εθνική Αρχή Διαφάνειας, η Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού και οι αντίστοιχες ευρωπαϊκές δομές εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πρόσβασή τους σε αξιόπιστα οικονομικά δεδομένα, τη διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων και την επαρκή στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό. Παράλληλα, η ενίσχυση των κυρωτικών μηχανισμών και η συστηματική εφαρμογή των προβλεπόμενων ποινών μπορούν να αυξήσουν το κόστος της παραβατικής συμπεριφοράς, περιορίζοντας τα κίνητρα διαφθοράς.

Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη θεσμοθέτηση υποχρεωτικών μηχανισμών οικονομικής διαφάνειας για αθλητικούς οργανισμούς και επαγγελματικούς συλλόγους. Η υποχρεωτική δημοσιοποίηση οικονομικών καταστάσεων, η πιστοποίηση από ανεξάρτητους ελεγκτές και η χρήση εργαλείων εγκληματολογικής λογιστικής μπορούν να λειτουργήσουν προληπτικά, εντοπίζοντας έγκαιρα ενδείξεις κακοδιαχείρισης, υπεξαίρεσης ή παράνομων χρηματοδοτήσεων. Στο ίδιο πλαίσιο, η σύνδεση της δημόσιας χρηματοδότησης και των επιχορηγήσεων με δείκτες διαφάνειας και χρηστής διακυβέρνησης θα μπορούσε να αποτελέσει ισχυρό κίνητρο συμμόρφωσης για αθλητικούς φορείς.

Σε επίπεδο αγοράς και ανταγωνισμού, οι πολιτικές διαφάνειας θα πρέπει να συνοδεύονται από ενίσχυση των κανόνων οικονομικής βιωσιμότητας και ισότιμου ανταγωνισμού, όπως αυτοί εκφράζονται μέσω κανονισμών τύπου Financial Fair Play. Η συστηματική εποπτεία των χορηγικών συμβάσεων, των μεταγραφών και των σχέσεων με τη στοιχηματική αγορά είναι κρίσιμη για τον περιορισμό της χειραγώγησης αγώνων και της αθέμιτης οικονομικής επιρροής.

Τέλος, καίριας σημασίας είναι η επένδυση στην εκπαίδευση και στην καλλιέργεια θεσμικής κουλτούρας ακεραιότητας. Προγράμματα κατάρτισης για στελέχη αθλητικών οργανισμών, αθλητές και διαιτητές, καθώς και η ενίσχυση μηχανισμών προστασίας καταγγελλόντων (whistleblowers), μπορούν να συμβάλουν στη μετατόπιση από ένα αντιδραστικό μοντέλο αντιμετώπισης της διαφθοράς σε ένα προληπτικό και βιώσιμο σύστημα διακυβέρνησης.

Συνολικά, οι προτάσεις πολιτικής που διατυπώνονται αποσκοπούν στη δημιουργία ενός θεσμικού περιβάλλοντος όπου η διαφάνεια, η λογοδοσία και η οικονομική ακεραιότητα δεν αποτελούν εξαιρέσεις, αλλά δομικά χαρακτηριστικά του αθλητικού οικοσυστήματος.

6.4 Προοπτικές για μελλοντική έρευνα

Η παρούσα μελέτη ανέδειξε ότι η διαφθορά στον αθλητισμό αποτελεί ένα σύνθετο και πολυπαραγοντικό φαινόμενο, το οποίο διαμορφώνεται μέσα από την αλληλεπίδραση οικονομικών κινήτρων, θεσμικών αδυναμιών, κοινωνικών παραγόντων και διεθνών δυναμικών. Παρά τις σημαντικές θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις που έχουν παρουσιαστεί, υπάρχουν ακόμη αρκετά ερευνητικά κενά και νέες προκλήσεις που αναδεικνύουν την ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης.

Πρώτον, απαιτείται βαθύτερη ποσοτική ανάλυση των οικονομικών επιπτώσεων της διαφθοράς, με αξιοποίηση μεγάλων δεδομένων (big data) και στατιστικών μοντέλων που να μπορούν να αποτυπώσουν με ακρίβεια τη συσχέτιση μεταξύ οικονομικής διακυβέρνησης, επενδύσεων στον αθλητισμό και δεικτών διαφάνειας. Η ανάπτυξη εξειδικευμένων δεικτών μέτρησης της αθλητικής διαφθοράς θα επέτρεπε πιο αντικειμενική συγκριτική αξιολόγηση μεταξύ χωρών και επαγγελματικών πρωταθλημάτων.

Δεύτερον, οι μελλοντικές έρευνες μπορούν να επικεντρωθούν στην τεχνολογική διάσταση της πρόληψης, ιδιαίτερα στη χρήση τεχνητής νοημοσύνης, blockchain και προηγμένων εργαλείων ανάλυσης συναλλαγών για την ανίχνευση ύποπτων μοτίβων σε στοιχηματικές αγορές και οικονομικές συναλλαγές αθλητικών φορέων. Η αξιοποίηση τέτοιων τεχνολογιών θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία αυτοματοποιημένων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης.

Τρίτον, υπάρχει ανάγκη για ποιοτική και κοινωνιολογική έρευνα, ιδίως ως προς την κατανόηση της κουλτούρας ακεραιότητας στα αθλητικά σωματεία, τους παράγοντες που ενισχύουν τη συμμόρφωση ή την ανοχή στη διαφθορά, καθώς και τον ρόλο των κοινωνικών δικτύων στη διάδοση ή την καταπολέμηση παράνομων πρακτικών.

Η διερεύνηση των εμπειριών αθλητών, προπονητών, διαιτητών και διοικητικών στελεχών θα μπορούσε να δώσει ουσιαστικές πληροφορίες για τις πραγματικές αδυναμίες του συστήματος.

Τέταρτον, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μελέτη των διασυνοριακών μορφών διαφθοράς, όπως τα διεθνή κυκλώματα χειραγώγησης αγώνων, οι αδιαφανείς ροές χρήματος και οι υπερεθνικές δομές επιρροής.

Η εμβάθυνση σε αυτό το επίπεδο θα απαιτούσε συνεργατική έρευνα μεταξύ ακαδημαϊκών φορέων, διεθνών οργανισμών και αρχών επιβολής του νόμου.

Τέλος, μια σημαντική προοπτική αφορά την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών διαφάνειας, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Μελλοντικές μελέτες μπορούν να εξετάσουν την εφαρμογή των κανονισμών, την αποδοτικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών, και το κατά πόσο οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις συμβάλλουν πραγματικά στη μείωση της διαφθοράς.

Συνολικά, η διερεύνηση της διαφθοράς στον αθλητισμό παραμένει ένα ενεργό και εξελισσόμενο πεδίο, με σημαντικές προκλήσεις αλλά και δυνατότητες επιστημονικής συμβολής. Η διεπιστημονική προσέγγιση και η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ ερευνητών και θεσμικών φορέων μπορούν να προσφέρουν πιο αποτελεσματικές και βιώσιμες λύσεις στο μέλλον.

Βιβλιογραφία

Ξένη Βιβλιογραφία

- Andreff, W. (2021). *Economic Corruption in Sport: Causes, Consequences, and Governance*. Edward Elgar Publishing.
- Andreff, W., & Szymanski, S. (2020). *Handbook on the Economics of Sport* (2nd ed.). Edward Elgar Publishing.
- Baade, R. A., & Matheson, V. A. (2016). Going for the Gold: The Economics of the Olympics. *Journal of Economic Perspectives*, 30(2), 201–218.
- Becker, G. S. (1968). Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of Political Economy*, 76(2), 169–217.
- Bhasin, M. (2016). Forensic Accounting: A New Paradigm for Nabbing the Corrupt. *International Journal of Accounting Research*, 4(1), 1–12.
- Council of Europe. (2022). *Manipulation of Sports Competitions: Policy and Good Practices*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Crumbley, D. L., Heitger, L. E., & Smith, G. S. (2017). *Forensic and Investigative Accounting*. CCH Publications.
- Di Ronco, A. (2017). The Italian Model of Sports Justice. *International Sports Law Journal*, 17(1–2), 36–50.
- European Commission. (2021). *EU Work Plan for Sport 2021–2024*. Brussels: European Union.
- European Commission. (2023). *Rule of Law Report – Greece 2023*. Brussels: EC Publications.
- Europol–Interpol. (2021). *Serious Crime and Sports Betting Manipulation*. Lyon: Interpol Publications.
- FIFA. (2022). *FIFA Governance Report 2022*. Zürich: Fédération Internationale de Football Association.
- Forrest, D. (2020). Match Fixing, Corruption and the Regulation of Sports Betting. *Oxford Review of Economic Policy*, 36(3), 578–596.
- Forrest, D., & McHale, I. (2020). Integrity in Betting Markets. *International Gambling Studies*, 20(2), 256–278.
- Franck, E. (2014). Financial Fair Play in European Club Football. *European Journal of Sport Management*, 11(2), 123–144.
- García, B., & Weatherill, S. (2020). *Integrity and Governance in Sport*. Routledge.

- Gottschalk, P., & Smith, R. (2011). *From Fraud to Forensic Accounting*. Routledge.
- GRECO. (2023). *Fourth Evaluation Round – Greece: Corruption Prevention Report*. Strasbourg: Council of Europe.
- Henry, I., & Lee, P. C. (2021). *Governance and Corruption in Sport: Global and Comparative Perspectives*. Routledge.
- Hopwood, W., Young, G., & Leiner, J. (2012). *Forensic Accounting and Fraud Examination*. Wiley.
- Maennig, W. (2021). *Corruption in International Sports and Sport Management*. Springer.
- OECD. (2020). *Preventing Corruption in Sport: Policy Options for Good Governance*. Paris: OECD Publishing.
- Peeters, T., & Szymanski, S. (2014). Financial Fair Play in European Football. *Economic Policy*, 29(78), 343–390.
- Pielke, R. (2019). *Sports Governance and Policy: An Ethical and Economic Analysis*. Routledge.
- Poli, R., Ravenel, L., & Besson, R. (2022). *CIES Football Observatory Annual Report*. Neuchâtel: CIES.
- Rezaee, Z. (2020). *Audit Analytics and Fraud Investigation Techniques*. Springer.
- Transparency International. (2022). *Global Corruption Report: Sport*. Berlin: Transparency International.
- UEFA. (2022). *Financial Fair Play and Club Licensing Report*. Nyon: UEFA.
- UNODC. (2022). *Global Report on Corruption in Sport*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Υφυπουργείο Αθλητισμού. (2023). *Ετήσια Έκθεση Διαφάνειας και Χρηστής Διακυβέρνησης στον Ελληνικό Αθλητισμό*. Αθήνα: ΓΓΑ.
- Εθνική Αρχή Διαφάνειας. (2022). *Έκθεση Συμμόρφωσης & Έλεγχοι Αθλητικών Οργανισμών*. Αθήνα: ΕΑΔ.
- Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού. (2022). *Ετήσια Έκθεση Ελέγχων Αθλητικών Ανωνύμων Εταιρειών*. Αθήνα: ΕΕΑ.